

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ,
perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa**

Et In octo Partes ... distincta ...

De Peccatis Et Gratia

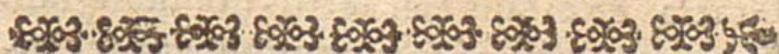
Vindalium, 1646

Tractatvs De Gratia Actuali Et habituali, & merito earum effectu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38789

TRACTATUS
 DE GRATIA
 ACTV ALI ET
 Habituali, & merito
 earum effectu.

CAPVT I.

Quotuplex sit gratia.

Notandum est gratiam vni-
 uersim diuidi in habitua-
 lem seu sanctificantem,
 quæ est qualitas superna-
 turalis animæ infusa pec-
 cati lethalis deletiua.

Et in actualem quæ est auxilium in-
 debitum quod à Deo impenditur ad bene

hic operandum, eo modo quo explicabitur.

SECTIO I.

Quotuplex sit gratia actualis.

CONCLUSIO VNICA.

GRatia actualis diuiditur in excitantem, & adiuuantem.) Ita sumitur ex Patribus, & Conciliis, ac speciatim ex Tridentino sess. 6. cap. 5. & 6. Gratia excitans etsi latius nonnunquam sumatur, propriè iuxta communem acceptionem, nihil aliud significat quàm motionem quandam supernaturalem in animo hominis diuinitus excitatam, quæ consistit in illustratione intellectus, & inspiratione voluntatis, seu in sancta cogitatione, & pio affectu, quibus Deus pulsatur cor hominis, illudque veluti dormiens excitat ad actum quandam supernaturalem, iuxta illud Apoc. 3. Ego sto ad ostium, & pulso.

Vbi nota 1. quòd quemadmodum vox illius qui dormientem excitat, profertur absque consensu dormientis, ita

gratia excitans confertur homini absque illius consensu; non quòd anima merè passiuè se habeat ad illam excitationem, est enim actus quidam vitalis qui à potentia vitali necessariò profluere debet, sed quia etsi physicè, non tamen liberè ad eam concurrat.

Nota 2. ex probabiliori sententia, Deum per se immediatè, & non interuentu alicuius qualitatis, aut motionis creatæ, pios illos motus in nobis excitare. Siquidem ex Conciliis, & Patribus, non alia videtur colligi gratia, nisi aut habitualis, quæ complectitur gratiã sanctificantem, & virtutes infusas; aut actualis, quæ in actibus quibusdam indeliberatis constituitur, nempe in sancta cogitatione intellectus, & pio voluntatis affectu.

Dices, ergo gratia pendeat à natura, quòd est Pelagianum. Distingue, nam si pendere à natura idem sit, ac pendere ab anima operante per modum naturæ seu necessariò & non liberè, conceditur; si verò sensus sit, nos viribus naturæ posse in nobis eiusmodi motus excitare, negatur; requiritur enim vt Deus in nobis eos excitet, non per virtutem aliquam creatam, & in anima receptam, sed per se immediatè in illos influendo, per con-

cursum quendam specialem, & supernaturalem à Pelagio nunquam admissum, ut patet ex lib. 1. cap. 14.

SECTIO II.

De diuisione gratia actualis in operantem & cooperantem.

CONCLUSIO VNICA.

GRatia actualis benè diuiditur in Operantem & cooperantem.) Ita colligitur ex Scriptura, Conciliis, & Patribus, quatenus sæpe aiunt, Deum in nobis, & nobiscum operari; priori enim loquendi modo indicatur gratia operans, posteriori cooperans: speciatim verò notandum est illud Augustini libro de gratia & libero cap. 17. cooperando perficit quod operando incipit, quoniam ipse ut velimus operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens. Et postea, ut ergo velimus sine nobis operatur, cum autem volumus, & sic volumus ut faciamus, nobiscum operatur.

Ex quibus Augustini verbis insurgit triplex dubitatio, prima, quo sensu ille dicat, Deum operari in nobis sine nobis,

vt velimus; cū velle sit actus à voluntate nostra elicitus. Respondeo hoc non ita debere intelligi, vt voluntas nostra merè passiuè se habeat, ad motum illum in quo gratia operans consistit; cū enim sit actus vitalis, à potentia vitali efficienter procedere debet. Sensus igitur est, gratiam operantem esse illam, qua Deus operatur in nobis vt velimus, non quidem sine nobis physicè operantibus, sed sine nobis moraliter seu liberè concurrentibus. Non enim illæ actiones nobis tribui solent, quæ fiunt sine libertate, quæque dicuntur actiones hominis; sed eæ duntaxat ad quas nos liberè determinamus, & quæ propriè actiones humanæ appellantur.

Secunda difficultas, quomodo gratia operans distinguatur ab excitante. Respondeo non distingui realiter sed tantum quoad voces, nam etiam excitans consistit in pia intellectus cogitatione, & motu voluntatis, qui actus fiunt in nobis sine nobis; quoniam Deus in nobis eos producit ante consensum nostrum liberum, etsi ad illos physicè, & vitaliter concurramus. Et hoc ipsum clarè colligitur ex verbis Augustini antea relatis: dum enim ait, ipse vt vel velimus operatur incipiens, ostendit initium salutis

nostræ à gratia operante pendere. At certum est ex Concil. Trident. sess. 6. cap. 5. initium salutis à gratia excitante procedere, ex quo sequitur, gratiam operantem ab excitante non distingui.

Tertia difficultas est, quod nam sit discrimen inter gratiam operantem, & cooperantem. Respondeo, idem esse discrimen inter gratias illas, ac inter gratiã excitantem, & adiuuantem; hæc enim gratiæ diuisio cum illa coincidit, vt ex dictis satis manifestum relinquitur. Itaque sicut ex probabilis sententia, eadem est gratia excitans, & adiuuans; ita illa eadem gratia qua Deus operatur in nobis vt velimus, quando vocationi consentimus, nobiscum cooperatur, adeoque simul est gratia operans, & cooperans, diuerso respectu.

Si quis tamen cum aliis putet, gratiam excitantem iuuare tantum moraliter, dicendum est eam realiter distingui ab adiuuante, quæ causalitatem realem & physicam necessariò infert; eodemque modo gratia operans, à cooperante distinguenda est.

Atque ex his collige, quid dicendum sit de alia vulgari diuisione gratiæ actualis in præuenientem, & comitantem seu subsequenterem; ea enim coincidit

Nonnulli affirmant, oppositum tamen magis placet, quia potentia habitu supernaturali instructa, habet vires sufficientes ad agendum supernaturaliter, sicut in naturalibus potentia habitu informata, est principium sufficiens actus naturalis. Ergo tunc non est necessaria gratia actualis adiuuans, ut sic, siquidem illa tantum requiritur, & ut eleuet & iuuet potentiam, ex se ad agendum improporcionatam.

Dices, utrobique præter habitum requiri motionem quandam actualem, & fluentem, quæ vltimum complementum tribuat potentiæ, siquidem potentia cum habitu est tantum constituta in actu primo, actus autem secundus est perfectior, & magis actualis quàm primus; quare potètia cū habitu, nō est principium sufficiens ad agendum, nisi per aliquid adueniens compleatur. Verùm hoc refellitur, tum quia ex communi sententia: in naturalibus potentia habitu instructa habet vires; plusquam sufficientes ad agendum, cū non modo possit actum simpliciter exercere, sed etiam cum facilitate; tum quia potentia cum illo complemento non erit in actu secundo constituta, sed tantum in actu primo, adeoque erit imperfectior actu secundo, & quod

DE GRATIA. CAP. II. 189
inde fit, vltcrius aliquod complementum
exiget.

Instabis, potentia quidem eleuata per
habitum, habet virtutem effectiuam suf-
ficientem, qua verè possit agere, si velit,
sed non tribuitur illi per solum habitum,
vt actu velit, aliàs quandiu habet habi-
tum semper operaretur; requiritur ergo
auxilium adiuuans, quo ad agendum mo-
ueatur. Sed contrà, nam repugnat aliqùe
verè posse velle agere, & tamen carere
aliquo complemento potentiaè necessario
ad agendum, vt dicitur infra, si ergo po-
tentia habitu instructa, est sufficiens vt
verè possit agere, si velit, non requiritur
auxilium aliquod adiuuans, quo ad agen-
dum impellatur.

Neque refert quòd non tribuatur po-
tentiaè per solum habitum, vt actu velit,
hinc enim non sequitur, quod homo præ-
ter habitum debeat recipere auxilium
aliquod, quo moueatur ad agendum, sed
tantum quod ipse habitu iam instructus
ponat actum secundum, quod præstare
potest cum concursu Dei simultaneo, qui
nunquam deest.

CONCLUSIO II. Gratia ad-
iuuans non concurrat priùs naturâ ad
opus supernaturale, quàm liberum arbi-
trium, neque se habet propriè vt causa to-

ralis respectu actus supernaturalis, sed ut causa partialis duntaxat.) Prima pars probatur, nam prius natura concurrere ad effectum aliquem, aliud nihil est propriè loquendo, quàm prius natura attingere effectum, eumque producere. At nō potest gratia adiuuans prius natura producere actum supernaturalem, quàm liberum arbitrium in eundem influat; siquidem in quocunque priori siue temporis, siue naturæ, actus ille est vitalis & liber, quod habere nequit sine concursu liberi arbitrii. Confirmatur, nam aliàs sequeretur esse actualem volitionem sine influxu ipsius voluntatis: item volitionã liberã ineuitabiliter euenire, & nō posse à voluntate impediri, cū ex hypothesis priusquã ipsa cōcurrat, producta sit.

Secunda pars ostenditur, nam illa vocari solet causa partialis alicuius effectus, quæ illum non producit nisi dependenter ab alia causa: atqui gratia adiuuans non producit actum supernaturalem nisi dependenter à libero arbitrio: ergo est causa tantum partialis respectu illius. Neque refert quòd totus actus supernaturalis pendeat à gratia non enim pendet ab ea totaliter, sed partialiter duntaxat; quia nequit illum producere nisi dependenter à concursu voluntatis;

DE GRATIA. CAP. III. 191

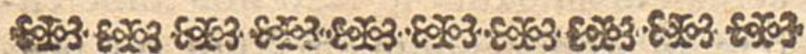
quare etsi dici possit causa totalis totalitate effectus, non tamen totalitate causæ de qua hîc agimus.

Dices 1. Augustinum libro de prædestinatione Sanctoꝝ cap. 2. inuehi in nonnullos qui docebant, Deum & liberũ arbitrium esse causa partialis actus supernaturalis fidei. Respondeo ibi reprehendi Semipelagianos, quia inter nos; & Deũ ita partiebantur vt dicerent, initium fidei esse à nobis nulla gratia præuentis, incrementũ verò à Deo. Hoc autem valde alienum est à quæstione quam tractamus.

Dices 2. causa partialis arguit vim agendi imperfectam; qualis Deo, aut gratiæ tribui non potest. Respondeo antecedens falsum esse, non enim illa dicitur causa partialis, quæ habet virtutem agendi imperfectam, sed quæ exhibet actualem influxum se solo non sufficientem ad producendum effectum, qui proinde per concursum aliunde aduenientem perfici, & compleri possit. Licet autem nõ possimus Deo tribuere virtutem agendi limitatam, nil tamen verat quòd influxus extrinsecus ab eo ortus, non contineat omnem perfectionem possibile in ratione influxus. Et similiter etsi gratia in ratione gratiæ perfecta sit, nihil tamen verat quod non habeat omnem

perfectionem, quæ requiritur ad productionem actus intrinsecè vitalis.

Dices 3. in causis partialibus quælibet habet influxum, & conatum ita sibi proprium, vt neutra ab altera tanquam à causa propriè efficiente illum recipiat: At gratia adiuuans est causa adæquata faciens vt homo bene operetur, quare illa est causa totalis bonæ operationis. Respondeo negando minorem ad agendum, sed illum iuuat in actuali operatione; Gratia verò excitans etsi hominem moueat ad agendum, non tamen illi imponit agendi necessitatem, vt fides docet, sed illi suas partes relinquit, vt se nimirum determinet ad opus pium, cum alioqui ab eo possit abstinere, si velit. quare non potest dici causa adæquata operationis, in sensu arguentium.

CAPVT III.

Quid sit gratia sufficiens, & an semper detur.

CONCLUSIO I.

Datur gratia aliqua ad salutem sufficiens, eaque ab excitante, & adiuuante

ante in actu primo spectata, realiter indistincta.) Prima pars est de fide, probaturque 1. ex Scriptura in qua Deus sæpe conqueritur, quòd peccatores ab ipso ad pœnitentiam vocati, conuerti noluerint. At non iuste quereretur de illis, nisi haberent auxilium sufficiens ad pœnitentiam agendam.

Probatur 2. ex Conciliis, Arausic. 2. can. 25. statuit, omnes baptizatos posse quæ ad salutem pertinent exequi, si velint. Et Trident. sess. 6. cap. 5. & can. 4. docet, dari hominibus gratiam, cum qua iustitiam consequi possent, nisi propria voluntate ei resisterent. At hæc est gratia sufficiens, etsi careat effectu.

Probatur 3. ratione, quia nisi homo qui non conuertitur, haberet auxilium sufficiens ad conuersionem, non illi vitio verteretur, quòd non conuertatur; sicut enim non imputatur ad culpam quòd quis ex ignorantia inuincibili aliquid omittat, ita nec ille culpandus est, qui ex impotentia non efficit id, quod ipsi præceptum est. Verùm ista firmiora euadent ex dicendis concl. 3. vbi ostendemus nulli homini denegari auxilium ad salutem sufficiens.

Secunda pars ostenditur, nam gratia illa dicitur sufficiens ad aliquem actum
de Pecc. I

quæ tribuit vires sufficientes ad illū efficiendū; at gratia excitans, saltem coniuncta cum adiuuante in actu primo spectata, si hæc ab illa realiter distinguitur, tribuit vires sufficientes ad eliciendos actus, ad quos proximè mouet, ergo ea est verè sufficiens.

Notandum autem eam proportionem seruandam esse, inter gratiam excitantem, & sufficientem, vt quæ proximè excitat ad aliquem actum, det etiam vires proximè sufficientes ad eum eliciendum; quæ verò tantum mediata & remota ad aliquod opus excitat, non nisi mediata & remota vires ad illud exequendū cōferat.

CONCLUSIO II. Ea tantum gratia dicitur absolutè, & verè sufficiens ad aliquam operationem, quæ sufficit nō tantum vt homo dicatur vtcunque posse operari, sed etiam vt actu operetur, si velit.) Est communis contra authores physicæ prædeterminationis, qui volunt auxilium illud esse verè sufficiens ad operationem, quod tribuit posse operari, etsi necessariò requiratur aliud auxilium realiter à sufficienti distinctum, vt quis actu operetur.

Probatum autem 1. quia cū potentia ordinetur ad operationem, & non nisi propter illam detur, ex communissimo

DE GRATIA. CAP. IV. 195
hominum sensu & usu, ille non dicitur
habere facultatem verè & proxime suf-
ficientem ad aliquid agendum, qui caret
principio aliquo prorsus necessario, vt
actu operetur; sic enim homo, verbi
causa, non aliter dicitur habere suffi-
cientem & proximam potestatem ad vi-
dendum, nisi quia habet quicquid requi-
ritur vt actu videat, si videre velit. Illa
igitur gratia sola dicenda est vere & pro-
xime sufficiens ad conuersionem, quæ nõ
solum sufficit vt homo conuerti possit,
sed etiam quæ sufficit vt actu si velit
conuertatur, non expectato vlllo alio
complemento, ex parte ipsius gratiæ suf-
ficientis, ad actualem operationem in-
trinsece requisito.

Probarur 2. nam si gratia est duntaxat
sufficiens vt homo possit vtcunque bene
operari, non autem vt bene operetur, se-
quitur eum qui talem præcisè habet gra-
tiam, non teneri bene operari; ergo si nõ
bene opererur, hoc illi ad culpam impu-
tari non debet; quandoquidem auxilium
quod habet, nõ confert illi vires sufficien-
tes, vt bene operetur, sed vt possit bene
operari duntaxat. Quis autem credat eũ
non esse obiurgandum, qui cum gratia
sufficienti non bene operatus est?

¶ Dices 1. ex August. lib. de correptione

& gratia cap. 11. Primo homini datum est posse perseverare, non autem perseverare, ergo gratia sufficiens datur tantum ut homo possit operari, non autem ut actu operetur. Sed negatur consequentia, vult enim tantum Augustinus, primum hominem habuisse gratiam sufficientem ad actu perseverandum, non tamen actu perseverasse, idque non ex defectu ipsius gratiæ, sed ex mera hominis libertate, qui auxilio dato uti noluit.

Dices 2. homo iustus dicitur habere auxilium sufficiens ad perseverandum, ut docent Theologi ex Concilio Trident. sess. 6. cap. 13. & tamen ille non habet quidquid ad actu perseverandum præcisè requiritur ex parte principij, cum successu temporis alia, & alia auxilia ad perseverandum necessaria acquirat. Respondeo, iustum habere tantum auxilium remote sufficiens ad perseverandum, nos autem hinc loquimur de gratia quæ proxime fit sufficiens ad aliquem actum, & contendimus eam talem esse debere, ut nihil illi desit ex parte principij, ad agendum.

Dices 3. ut homo actu credat, præter auxilium sufficiens requiritur concursus supernaturalis ex parte Dei. Ergo absolute potest auxilium dici sufficiens ad

posse, etsi non sit sufficiens ad operari. Respondeo hanc obiectionem nullius esse momenti, quia ut gratia verè sit sufficiens ad opus aliquod, dicimus præter illam nihil requiri, quod sit prærequisitum ad operationem, tanquam principium illius, aut veluti complementum actus primi: non tamen negamus, quin sit requisitus cõkursus Dei, se tenès ex parte ipsius operationis, eique proportionatus.

CONCLUSIO III. Paruulis omnibus paratum est auxilium sufficiens ad salutem, quantum est ex parte Dei, nullus etiam est adultus qui tali auxilio careat.) Prima pars probatur, tum quia Deus sincerè vult omnes homines saluos fieri nulla est autem ratio cur paruuli à communi illo beneficio excludantur; tū quia Christus pro omnibus mortuus est, pro omnibus satisfecit, omnium est redemptor, omnium saluator, aut quoad efficaciam, aut saltem quoad sufficientiam. At quis dicat Christum pro paruulis mortuum non esse, n̄ que esse eorum redemptorem, aut liberatorem? Tum denique quia Christus instituit Sacramentum Baptismi, in remedium peccati originalis, atque adeò pro iis omnibus qui tali peccato infecti sunt, ac maximè pro omnibus paruulis quia cūm rationis vltu

non polleant, propriis actibus saluari nō possunt. Omnes ergo paruuli, quantum est ex parte Dei, paratum habent auxilium ad salutem sufficiens.

Dices, qui sincerè optat, vt remedium aliquod alicui applicetur, debet cauere ne quid illius applicationem impediat. At Deus hoc non cauet in omnibus paruulis, verbi causa, in iis qui in vtero materno moriuntur, quibus nulla humana industria succurri potest. Respondeo maiorem veram esse de eo, qui vult voluntate consequente & efficaci, vt remedium aliquod adhibeatur, ille enim res ita debet disponere, vt de facto remedium applicetur. Secus dicendum de eo qui tantum id vult, voluntate antecedente & inefficaci, qua ratione Deus vult salutem paruulorum, qui sine remedio intereunt; sufficit enim quòd ille res ordinet in finē, & præparet media ad illum necessaria, quæ per se loquēdo applicari possint.

Secunda pars suadetur i. ex Script. quæ docet, Deum ad se omnes homines inuitare, omnes illuminare, nolle mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat, quæ similia apertè denotant, Deum nulli adulto gratiam sufficientem ad salutem denegare. Quod etiam expressè tradunt Chrysostr. homil. 7. in Ioan. Aug.

lib. 1. de Genesi contra Manichæos cap. 3. & alij plerique, quos breuitatis causa prætereo.

Probatur 2. quia qui vere & ex animo desiderat alicui finem, illico paratus est ei suppeditare media ad illum finem assequendum necessaria, si ea aliunde haberi non possunt. atqui Deus sincere desiderat omnibus salutem, iuxta illud 2. ad Timoth. 2. Qui vult omnes homines saluos fieri, ergo paratus est omnibus conferre media ad eiusmodi finem necessaria, præsertim cum hæc ipsi aliunde comparare nequeant.

Probatur 3. nam omnes homines rationis usu præditi, tenentur obseruare omnia præcepta contenta in decalogo; quòd cum præstare non possint, saltem longo tempore, sine gratiæ auxilio, tenetur Deus illis conferre gratiam ad hoc sufficientem, aliàs deesset hominibus in necessariis ad salutem, quod ab ipsius bonitate, & promissionibus valde alienum est.

Dices 1. ex Paulo Ephes. 4. Gentiles alienatos esse à vita Dei per Dei per ignorantiam, propter cæcitatem cordis ipsorum, id est, propter peccata sua priuatos esse auxilio ad cognoscendum, & colendum Deum necessario. Verum nõ ea est mens Apostoli, cum ipse alibi di-

sertè doceat, Gentiles esse inexcusabiles, eò quòd Deum non glorificauerint. Vult ergo solùm ostendere, infideles suis peccatumque peccatis impedimentum apponere gratiæ vberiori, qua ad fidem, & iustificationem disponi possent.

Dices 2. ex Augustino in expositione quarũdam propositionum epist. ad Rom. proposit. 62. Pharaonem adeò fuisse obduratum, vt obtemperare non posset; vnde sequitur eum non habuisse auxilium sufficiens ad obtemperandum. Respondeo verba Augustini sumenda esse in sensu composito, vt scilicet Pharaò quatenus erat induratus aduersus motiones diuinas, non posset earum impulsu sequi; quod non impediēbat quin simpliciter posset iis obedire, quia prauam illam animi obfirmationem abiicere poterat.

Dices. 3. vel auxilium sufficiens distinguitur ab efficaci, vel non, si non distinguitur, ergo eum multi careant auxilio ad salutem efficaci, carent etiam sufficienti: Si distinguitur, ergo qui non habet auxilium efficacem, non potest saluari, adeoque caret auxilio ad salutem necessario, & sufficienti; siquidem sine auxilio efficaci nullus de facto saluari potest. Respondeo auxilium sufficiens non distingui realiter, seu quoad entitatem

aut vim agendi ab efficaci, sed tantum moraliter, seu per ordinem ad operationem sequuturam; quare etsi quis non habeat auxilium efficax, quo de facto conuertatur. habet, tamen sufficiens quo potest actu conuerti, si velit.

CONCLUSIO IV. Gratia sufficiens ad conuersionem non datur quouis tempore, est tamen semper omnibus parata ad vitandum nouum peccatum, quod sine illa vitari nequit.) Prima pars probatur, quia gratia sufficiens consistit saltem ex parte, in motibus indeliberatis gratiæ excitantis, seu prauentis, ut supra dictum est; experientia autem testatur eiusmodi motus non semper nobis adesse, non enim continuo Deus mentem nostram sanctis cogitationibus illuminat, affectumque accedit per bona desideria, ad poenitentiam de peccatis agendum: quare non quouis momento temporis, auxilium ad conuersionem necessarium nobis tribuitur.

Dices 1. Scripti hortatur peccatores ut quam celerrimè ad Deum conuertantur, ergo sèper adest gratia sufficiens ad conuersionem. Non sequitur, quia Scriptura uult tantum peccatores monere, ut inspirationes diuinas non negligant, & inuiles abire patiantur; sed potius earum

motionem sequantur, quoties se iis pulsari aduerterint.

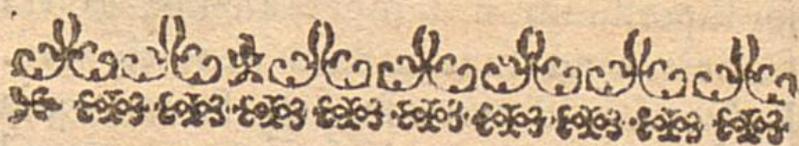
Dices 2. S. Thom. 3. p. q. 86. art. 1. pronunciat opinionem existimantium, hominem non posse quandiu uiuit, ad Deum per pœnitentiam conuerti, esse erroneam. Respondeo S. Doctorem non loqui de ea opinione quæ asserit, auxilium sufficiens ad conuersionem quouis momento non dari, sed de illa quæ docet, homines aliquos in hac vita adeo esse induratos, ut per auxilium gratiæ ad bonum flecti nequeant; hoc enim repugnat statui viatorum, quorum voluntas flexibilis est ad bonum & ad malum.

Secunda pars probatur, nam nisi homines haberent auxilium sufficiens & necessarium, ad uitandum nouum peccatum, non peccarent, cum nemo peccet in eo quod uitare nequit, ut docet August. lib. de peccatorum meritis & remissione, cap. 33. aliisque locis. Atqui homines etiam indurati & excæcati, peccant quando liberè mandata diuina transgrediuntur, ut patet ex Iudæis qui etsi essent indurati, Ioan. 12. peccarunt tamen grauius, quòd Christum non receperint. Ioan. 15. habent ergo auxilium sufficiens ad peccata uitanda.

Dices 1. Scriptura iubet nos orare, ne

intremus in tentationem; hoc autem esset superfluum, si semper adesset gratia sufficiens ad superandam tentationem. Respondeo id non esse superfluum, quia per auxilium remotè sufficiens, quod semper, dum tentamur, adest, possumus obtinere illud quod ad superandam tentationem, & peccatum vitandum proximè & immediatè sit sufficiens.

Dices 2. Non datur peccatori singulis momentis, auxilium sufficiens ad conversionem, ex dictis ergo nec ad vitandum peccatum sequela patet, quia cum teneatur conuerti, nisi conuertatur peccabit. Respondeo præceptum conversionis ad Deum non semper urgere, sed certis duntaxat temporibus; quoties autem talis obligatio incumbit, Deus tribuit peccatori auxilium sufficiens, quo possit conuerti si velit. Poterat hinc quæri an auxilium gratiæ detur omnibus æqualiter: verum huius difficultatis conclusio negatiua, satis constare potest ex lib. 1. vbi de prædestinatione.

CAPVT IV.

*Quid sit gratia efficax & quomodo
moueat.*

CONCLUSIO I.

Admittenda est gratia quædam effi-
cax, eaque quoad entitatem ab ex-
citante realiter indistincta.) Prima pars
est certa ex Scriptura, Conciliis, & Pa-
tribus, & facile probatur; nam gratia
efficax est illa qua Deus nos mouet
efficaciter, seu ita vt effectus sequatur;
at dubitari non potest, quin sæpe ex mo-
tione gratiæ diuinæ effectus sequatur,
cum innumera bona opera ex illius im-
pulsu quotidie fiant: ergo certum & in-
dubitatum est, dari quandam gratiam ef-
ficacem, quæcunque illa sit.

Secunda pars ostenditur ex Augusti-
no, qui de gratia efficaci sæpissime agit
sub nomine vocationis, illuminationis,
suasionis, suauitatis, aliisque similibus quæ

ad gratiam excitantem pertinent. Libro de Spiritu & littera cap. 34. visorum (inquit) suasionibus agit Deus vt velimus. & vt credamus. Et lib. de gratia & libero arbitrio cap. 5. ait, vt Paulus de cœlo vocaretur, & tam magna & efficacissima vocatione conuerteretur, gratia Dei erat sola.

Accedit ratio, nam ea est propriè gratia efficax, quæ facit vt agamus: seu quæ ita nos impellit ad agendum, vt de facto sequatur operatio, siue effectus, at impellere ad agendum proprium est gratiæ excitantis, seu præuenientis.

Dices 1. potest contingere vt duo peccatores æquali gratia à Deo excitentur, & vnus eorum vocationi respondeat, alter, minimè: qui autem consentit, habet aliquod auxilium quod alteri concessum non est, & hoc auxilium est efficax, quia actu efficit vt peccator consentiat: oportet ergo vt eiusmodi auxilium à gratia excitante distinctum sit. Respondeo eum qui consentit, non necessario habere aliquod auxilium præuium, distinctum à gratia excitante, sed satis esse quòd excitatus, & vocatus sit in iis circumstantiis, in quibus illius conuersio est sequutura: hoc enim maximum est beneficium.

quod alteri concessum non est. Dico præuium, nam consentiens habet auxilium in actu secundo adiuuans, quo alter caret.

Dices 2. Gratia excitans non eleuat voluntatem ad actus supernaturales, sed tantum eam suauiter allicit, vt tales actus velit elicere, ergo ea præcisè non est gratia efficax: cum istius munus sit eleuare potentiam ad opus bonum. Respondeo non sequi, proprium enim munus gratiæ efficacis est, impellere suauiter ad opus; efficientis verò seu adiuuantis eleuare potentiam ad actum supernaturalem, & cum ea ad illum intimè influere.

Dices 3. Illuminatio, vocatio, & suasio, potius ad litteram quàm ad spiritum pertinent, ergo gratia efficax in iis non consistit. Respondeo eam vocacionem pertinere ad spiritum, qua intellectus interiùs illuminatur, & cor accenditur ad amorem boni; qua ratione gratia excitans in ea constituitur. Ea autem vocatio erit gratia efficax, si dicat ordinem ad consensum sequuturum: siue ipsamet ad eiusmodi influxum realiter, & intimè influat, siue non.

CONCLUSIO II. Etsi iuxta probabilem sententiam, gratia efficax

realiter, & physicè voluntatem moueat & inclinet ad opus bonum, non tamen ad illud physicè prædeterminat.) Prima pars probatur, nam gratia efficax est motio quædam realis in anima existens, eamque veluti per modum cuiusdam impetus impressi, ad opus bonum inclinans: quare sicut in rebus corporeis, impetus effectiuè & realiter ad motum localem concurrat, ita proportione seruata impetus voluntati impressus ad motus spirituales, & supernaturales animæ realiter cooperari debet. Confirmatur, nam gratia efficax non minùs mouet voluntatem, quum habitus illi inhærens, atquæ habitus per modum causæ physicæ, & realis mouet voluntatem ad opus; ergo idem de gratia efficaci sentiendum videtur.

Secunda pars est valdè communis contra recentiores Thomistas, & probatur multipliciter, primò quia certum est ex fide, gratiam efficacem non nocere libertati, siue quoad potentiam, siue quoad vsum; at noceret libertati saltem quoad vsum, si voluntatem physicè prædeterminaret ad vnum, vt patet ex dictis lib. 1. cap. 18.

Secundò, quia certum est ex fide, hominem posse gratiam abijcere, eique dis-

sentire si velit; hoc enim expressè definitum est in Concilio Trident. sess. 6. cap. 5. & can. 4. Ibi autem agitur de gratia efficaci, ut perspicuum est ex errore opposito qui damnatur; ergo de fide est hominem posse gratiam efficacem abiicere, eique dissentire si velit; at quomodo potest talem gratiam abiicere, eique dissentire, si eâ positâ necesse est ut consentiat, & impossibile ut ponat dissentium?

Tertiò, quia certum est ex fide, eum qui non conuertitur, adeòque qui caret gratia efficaci, posse conuerti, ac proinde habere auxilium sufficiens ut conuertatur, si velit. At hoc esset impossibile si fieri non potest ut homo ponat actum conuersionis sine motione prædeterminante, qua caret quæque non est in potestate illius.

Quartò, quia certum est ex fide, Lutherum, & Calvinum errasse quantum ad vim ineluctabilem, quam tribuebant gratiæ efficaci. Siquidem quoad hoc in Concilio Tridentino damnati fuere. Ac non errassent, si gratia efficax haberet vim physicè prædeterminandi voluntatem ad vnum, cum hæc prædeterminatio inducat antecedentem agendi necessitatem, adeòque sit planè ineluctabilis.

DE GRATIA. CAP. IV. 209

Dices 1. ex Scriptura non obscure colligi, voluntatem nostram physicè præterminari per gratiam efficacem; ut cum dicitur Ezech. 36. Spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam ut in præceptis meis ambuletis, & Isa. 46. Omne consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet. Et 1. Cor. 4. Quis est qui te discernit? Nam Deus efficaciter facit nos facere, quatenus physicè nos ad agendum prædeterminat; ac sine eiusmodi prædeterminatione consilium illius facile poterit corruere; & qui conuertitur seipsum discernet ab eo qui non conuertitur. Respondeo ista omnia rectè posse intelligi, absque eo quòd Deus nobis agendi necessitatem imponat, ac proinde, etsi nos ad agendum minimè prædeterminet. Primum quidem, quia ex communi vsu loquendi, potest aliquis suasionibus, aliisque modis similibus facere ut alius, det eleemosynam, aut aliud quid faciat: secundum verò, quia ut decretum Dei firmum sit, non opus est ut executioni mandetur per media prædeterminantia, sed sufficit quòd applicet media repudiabilia, quæ iuxta infallibilem Dei præscientiam effectum sint habitura. Tertium etiam, quia ut homo qui conuertitur, verè à Deo discernatur

ab eo qui non conuertitur, & non ille seipsum discernat, sufficit quòd Deus illi immiserit eam gratiam, per quam sciebat eum conuertendum.

Dices 2. Gratiam physicè prædeterminantem habere fundamentum in Concilio. Arausic. 2. can. 4. vbi statuitur Deum non expectare voluntatem nostram, vt à peccato purgemur; at illam expectaret, si ipse eam non prædeterminaret ad consensum. Respondeo, Deum non expectare voluntatem nostram in sensu Semipelagianorum, qui ibi damnantur, nempe antequam ipse gratia sua eam præuenerit; iam tamen præuentam expectare, vt ipsa se ad consensum liberè determinet, non quidem sola, sed simul eum diuino auxilio, in ipsum consensum intimè influente.

Dices 3. multa esse in Augustino, quæ vix intelligi possunt, sine prædeterminatione physica; vt cum ait, Deum dare vires efficacissimas voluntati, nos trahere miris modis: occulta, & ineffabili potestate operari in cordibus humanis, bonam voluntatem, &c. Verùm ista nihil concludunt, nam vt supra vidimus, ipsa vocatio apud Augustinum interdum dicitur efficacissima quia nimirum hominem mouet ad opera valde sublimia, &

supernaturalia. Ea etiam vocatur tactus; quâ trahitur animus delectatione, amore, modisque similibus qui summam suavitatem, nullam coactionem. aut necessitatem continent. Vnde quòd talibus mediis suavis, & alioqui repudiabilibus, Deus quod intendit à voluntate creata infallibiliter obtineat, hoc cerre maioris sapientiæ & potentiæ opus est, quàm si id per gratiam physicè prædeterminantem, & prorsus ineluctabilem assequeretur.

Dices 4. Auxilium efficax habet efficaciam à se, non autem à voluntate creata; at hoc falsum esset, si eam non prædeterminaret ad actum: sic enim voluntas seipsam determinando, causa esset quòd gratia haberet effectum, adeoque esset efficax. Respondeo, quòd gratia sit efficax in actu primo, id nullo modo pendet à voluntate; ab ea tamen quodammodo pendet, quòd in actu secundo sit efficax, seu potius efficiens; quia se determinando ponit conditionem sine qua, gratia careret effectu.

Dices 5. Si gratia efficax non prædeterminat voluntatem ad actum, sed potius voluntas sine præuia determinatione agit si vult, non agit si non vult, ergo non gratia sibi subiicit voluntatē, sed voluntas sibi subiicit gratiā, quod repugnat

Concilio Arausic. 2. can. 6. Respondeo hinc tantum sequi, gratiam efficacem subiici voluntati quoad usum, quod verissimum est, neque hoc repugnat Concilio citato, ibi enim agitur contra Semipelagianos, quatenus ita subiungebant gratiam voluntati, ut vellent liberum arbitrium propriis viribus quaerendo, pulsando, &c. posse aduocare gratiam; quod valde à sententia quam defendimus, alienum est. Multae aliae obiectiones huc spectantes cum earum solutionibus, videri possunt in suavi concordia disp. 3.

CONCLUSIO III. Efficacia gratiae consistit in certa congruitate, & contemperatione vocationis divinae cum libero arbitrio, qua posita iuxta praescientiam Dei sequitur infallibiliter effectus.) Id patet 1. ex August. qui non raro talis congruitatis meminit, praesertim verò lib. 1. ad Simplicianum qu. 1. ubi ita habet; Non volentis, nec currentis, sed miserentis est Dei, qui hoc modo vocavit, quomodo aptum erat eis qui sequuti sunt vocationem; nam cuius miseretur, sic eum vocat quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat. Et postea, verum ergo est, multi vocati, pauci electi, illi autem qui non congruebant,

nec contemperabantur vocationi, non electis; quia non sequuti, quamvis vocati. Vide plura ibidem.

Probat 2. Nam ex communi sententia, efficacia gratiæ constituenda est, aut in aliqua vi intrinseca prædeterminandi physicè voluntatem, aut in cooperatione voluntatis, aut in congruitate ipsius gratiæ cum voluntate, at primum supra reiectum est, secundum etiam refellitur quia non ideò gratia est efficax, quia voluntas operatur, quin potius ideò voluntas operatur, quia gratia est efficax: quare efficacia gratiæ non potest formaliter sumi à cooperatione voluntatis, cum sit causa illius, eamque præcedat. Vnde August. agens de gratia efficaci, eam vocat altam, secretam, & secundum Dei propositum, aitque à nullo duro corde respui. & ita agere sensum, vt accommodare faciat assensum, quæ & similia plane indicant, efficaciam gratiæ antecedere consensum voluntatis, eumque causare, ac proinde in eo non posse consistere. Reliquum igitur est vt tertium sit verum cum non appareat in qua re alia gratiæ efficacia constitui possit.

Probat 3. Nam cum difficile sit rectè conciliare libertatem nostram cum certitudine prædestinationis, & efficacia

gratiæ, ille modus amplectendus est tanquam probabilior, qui ex vna parte libertati non officit, ex alia vero certitudini prædestinationis, & gratiæ efficacis sufficienter prospicit. Hoc autem rectè fiet si dicas, prædestinationem habere suum effectum, per auxilia quidem secundum se repudiabilia, ita tamen genio voluntatis accommodata, vt iuxta præscientiam Dei, effectum infallibiliter sint habitura.

Dices 1. Interdum contingit vt homo ex innata libertate, nolit efficere id quod sibi congruit, ergo efficacia gratiæ non consistit præcisè in tali congruitate, quia aliàs contingeret gratiam efficacem careere effectum, quod repugnat. Respondeo, omnia auxilia quantumuis congrua in actu primo, posse reiici, cum voluntatem non prædeterminent: nunquam tamen contingere, quòd homo de facto respuat illud auxilium quod ipsi ita congruit, vt iuxta infallibilem Dei præscientiam, effectum sit habiturum.

Dices 2. vel potest homo conuerti sine auxilio congruo, vel non potest: si non potest, ergo illi tantum possunt conuerti, qui de facto conuertuntur, cum alij careant auxilio congruo. Si potest, supponamus, quòd de facto conuertatur,

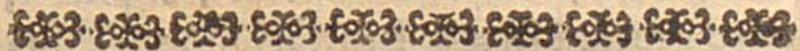
DE GRATIA. CAP. IV. 215

tunc vel illius conuersio fiet sine gratia efficaci, quod dici non potest, vel certè dicendum erit gratiæ efficaciam non consistere in congruitate illa. Respondeo posse hominem antecedenter conuerti, etsi non habeat auxilium efficaciter congruum, non tamen consequenter, quia ex hypothesi quòd conuertetur, consequens erit eum fuisse vocatum eo modo, quo iuxta præscientiam Dei ipsi congruum erat, vt vocantem non sperneret.

Dices 3. vel potest homo abiicere gratiam congruam, vel non potest; si non potest, tollitur libertas; si potest, ergo gratia efficax frustrari potest effectu suo, quod cum repugnet, dicendum est efficaciam gratiæ in congruitate non consistere. Respondeo posse hominem potestate antecedenti reiicere gratiam congruam, non tamen potestate consequenti, quatenus fieri non potest, vt homo non consentiat ei gratiæ, cui iuxta præscientiam Dei est consenturus.

Dices 4. supponamus duos homines æquali gratia à Deo præuentos, tunc vel vterque consentiet, si nempe gratia sit congrua, vel vterque dissentiet, si cōgrua non sit; At hoc repugnat libertati, quia cum liberum illud sit, quod positis om-

nibus ad agendum prærequiritis, potest agere vel non agere necesse est ut vnus ex illis possit consentire, etsi alter non consentiat. Respondeo negando minorem quia etsi cum gratia & physice, & moraliter æquali vterque consentiat, aut vterque dissentiat: vterque tamen spectata gratia in actu primo, liber manet ad consentiendum, vel dissentiendum, proindeque etsi vnus consentiat, alter dissentire potest, quod ad libertatem sufficit.

CAPVT V.

De necessitate gratia, ad assequendam cognitionem veritatum naturalium.

CONCLUSIO I.

POtest homo in natura lapsa cum solo concursu Dei generali, cognoscere multas veritates speculatiuas ordinis naturalis, non tamen omnes collectivè sumptas.] Prima pars probatur, quia cum homo in dicto statu polleat sensibus tam internis, quam externis, itemque intellectu

agente, & possibili, nulla ratio est cur non possit propriis viribus, cum solo concursu generali, & sine speciali gratiæ auxilio, multas veritates speculatiuas ordinis naturalis assequi, quales sunt quæ de Deo vt vno tradi solent, de quibus lib. 1. actum est.

Dices, pendet à speciali Dei prouidentia, quod obiecta ita homini occurrant, vt eum in veram cognitionem, non in errorem inducant. Verùm hoc sine fundamento asseritur, loquendo de singulis veritatibus naturalibus, perspicuum enim est supposito dono creationis, & conseruationis, debitam esse homini talem prouidentiam, vt cum solo concursu generali, quam plures veritates naturales acquirere possit.

Secunda pars ostenditur, quia etsi homo habeat sufficientes vires, quantum est ex parte intellectus, ad veritates omnes speculatiuas ordinis naturalis, etiam collectiue assequendas, cum tamen eæ sint innumeræ, & plerumque intellectu difficillimæ, fieri non potest, quod in hoc naturæ statu, variis curis & incommodis circumsepto, eas omnes collectiue sumptas, sine speciali Dei auxilio, sibi compareret.

Dices, homo naturaliter appetit om-
de Pecc. K

nes scientias , ergo potest viribus propriis eas omnes assequi , aliàs appetitus ille sciendi frustra ipsi esset inditus. Respondeo distinguendo consequentiam, potest viribus propriis omnes eas assequi secundum quid , seu quantum est ex se, concedo. Simpliciter & spectatis omnibus circumstantiis, nego. Vnde ad probationem dico, vt talis appetitus non sit frustraneus , satis esse quòd homo possit naturaliter aliam , & aliam subinde cognitionem assequi , quantum huius vitæ ratio patitur.

CONCLUSIO II. Potest homo in natura lapsa, cognoscere multas veritates morales ordinis naturalis, sine speciali gratia , aut directione Dei, non tamen omnes.) Prima pars patet in primis ex Scriptura, siquidem Rom. i. Apostolus ait, Philosophos fuisse inexcusabiles, quia cognouissent Deum, eum tamen non glorificauerunt. Nouerant ergo eum esse glorificandum, aliàs non peccassent eum non glorificando ; quia sicut peccatum quodlibet est voluntarium , ita præsupponit iudicium aliquod de re facienda.

Secundò probatur ratione, quia negari non potest , quin multæ veritates morales sint valde proportionatæ lumini

naturali nostri intellectus, quales sunt, verbi causa, parentes hîc & nunc esse honorandos, eleemosynam huic pauperi in necessitate constituto, esse erogandam. Aliunde verò certum est in earum cognitione non adeò graves semper occurrere difficultates, vt naturali industria superari non possint. Quidni ergo poterit intellectus noster propriis viribus, cum solo concursu ordinario, plurimum eiusmodi veritatum cognitionem assequi?

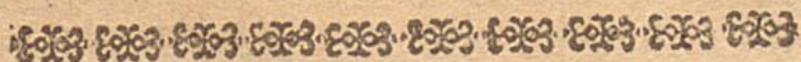
Dices 1. ex Paulo 2. Cor. 3. Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Verùm hoc loco Apostolus loquitur de cogitationibus, quæ ad veram pietatem & salutem pertinent, vt explicat August. lib. de dono perseuerantiæ cap. 13. & aliàs. Quomodo etiam intelligenda sunt Concilia, & Patres qui simile quid dicunt.

Dices 2. Multi viri pij & sancti sæpe implorant auxilium diuinum, ad veritates morales cognoscendas, ergo agnoscunt se ad hoc eo indigere. Respondeo eos optimo consilio diuinum auxiliũ implorare, tũ quia propter varias circumstantias occurrentes, difficile est sine peculiari directione Dei, rectè sèper iudicare de

rebus agendis in particulari; tum quia veritatum moralium cognitio non potest conducere ad salutem, sine speciali Dei auxilio.

Secunda pars ostenditur, nam cum homo nequeat in natura lapsa, cognoscere omnes veritates speculatiuas, vt dictum est; multò minùs poterit cognoscere omnes practicas; eò quòd intellectus practicus, tum propter passiones appetitus sensitiui, tum propter varias occurrentes circumstantias, difficiliùs veritatem attingit, quàm speculatiuus.

Dices, homo cognoscit naturaliter omnia principia vniuersalia ad mores spectantia, qualia sunt, Quod tibi fieri non vis alteri ne feceris. Parentes sunt honorandi, &c. Ex his autem principiis facile est, vi ipsius luminis naturalis, deducere conclusiones particulares. Respondeo hoc verum esse in plerisque casibus, non raro tamen tot difficultates siue internæ, siue externæ occurrunt, vt necessarium sit speciale aliquod auxilium Dei, ad rectum iudicium ferendum de agendis in particulari.

CAPVT VI.

De necessitate gratia ad bene operandum moraliter.

CONCLUSIO I.

POtest homo in natura lapsa bene operari moraliter.) Est de fide, contra recentiores hæreticos qui docent hominem in hoc statu nihil boni operari posse, imò omnia illius opera in se inquinata, & vere peccata esse. Refelluntur autem primo ex Scriptura, quæ modo ad bona opera nos cohortatur Matth. 5. Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona; modo iustorum opera commendat, Matth. 26. Quid molesti estis huic mulieri? opus enim bonum operata est in me.

Secundò ex Tridentino sess. 6. canone 25. vbi ita statuitur. Si quis in quolibet bono opere iustum saltem venialiter peccare dixerit, aut quod intolerabilius est, mortaliter, &c. anathema sit.

Tertiò, ratione, nam homo in natura

lapsa habet principia necessaria ad rectam operationem, nam per intellectum quonouit quid amplectendum, quid fugiendum sit; & voluntatem quæ sequitur iudicium intellectus, & amat vel auersatur id quod ipsi amandum, vel fugiendum proponitur; est etiam capax auxiliij diuini, si hoc ad bene operandum requiritur. Quidni igitur poterit actum aliquem bonum & honestum, aut propriis viribus, aut saltem per gratiam elicere?

Dices, Scripturam nobis aduersari Psalm. 13. cum dicitur, Non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Et Isa 64. his verbis, facti sumus vt immundi omnes nos, & quasi pannus menstruaræ vniuersæ iustitiæ nostræ. Verum hæc testimonia nihil concludunt, non primùm, quia non debet intelligi de singulis actibus hominum, quasi omnes mali sint, sed de personis ipsis, vt sensus sit, paucissimos reperiri qui bonis operibus incumbant. Non secundum, quia eo loquendi modo vult Isaias indicare, obseruantias legales, aliaque opera Iudæorum in specie bona, Deo valde exosa fuisse, eò quòd multis essent contaminata sceleribus.

CONCLUSIO II. Neque gratia sanctificans, neque fides ad opus morali-

ter bonum est necessaria.) Prima pars probatur 1. nam peccator potest bene operari moraliter, cum Scriptura peccatores hortetur ad eleemosynam, aliâque bona opera, multâque ipsis præcipiat, quæ haud dubiè sunt bona. Quare cum peccator careat gratia sanctificante, consequens est eiusmodi gratiam non esse ad bene operandum moraliter necessariâ.

Deinde etsi gratia sanctificans sit circumstantia necessaria, ut opus aliquod sit meritorium de condigno coram Deo, non tamen ut sit bonum intra honestatem moralem, aut etiam ut aliquid de congruo mereatur; aliàs dispositiones ad iustificationem non essent bonæ, aut de congruo meritoria, quod dici non potest.

Tandem cum ex sententia communiori, nullum sit opus indifferens in individuo, si homo sine gratia sanctificante non posset bene operari, sequeretur omnia opera quæ ante iustificationem, seu quæ à peccatore fiunt, esse peccata, quod fidei repugnare constat ex Trident. sess. 6, cap. 7.

Dices 1. Deus testatur Isaia 1. se odisse sacrificia & alia opera impiorum. Ne offeratis ultra (inquit) sacrificium frustra, incensum abominatio est mihi. Respondco ex se bonum esse sacrificium

Deo offerre, interdum tamen eiusmodi oblationem posse fœdari ex malitia offerentis, & eatenus Deo displicere.

Dices 2. ex August. lib. de gratia & libero arbitrio cap. 17. quod sit sine charitate (atque adeó sine gratia sanctificante) nullo modo fieri bene. Respondeo Augustinum non loqui de bono morali, quod vix meretur nomen boni, sed de bono simpliciter quòd scilicet utile sit ad vitam æternam, quale non est nisi fiat ex charitate.

Secunda pars ostenditur. Nam Scriptura aliquando excitat infideles ad bona opera, vt Daniel. 4. aliàs quædam eorum opera laudat, & præmio temporali afficit, vt patet Exodi 1. Paulus etiam Rom. 4. ait Gentiles fuisse inexcusabiles, quòd Deum non coluerint; poterant ergo eum honeste, & sine peccato colere, aliàs fuissent excusabiles.

Accedit ratio, nam potest sine dubio infidelis honorare parentes, dare eleemosynam pauperibus, &c. Hæc autem opera erunt bona moraliter, si fiant ex fine aliquo honesto, & rationi consentaneo, qualem infidelis per lumen naturale cognoscere, atque adeó intendere potest: cum hac in re nihil reperiri possit, quod superet illius vires, alioqui fide superna-

DE GRATIA. CAP. VI. 225
turali destitutas. Quod si omnia opera
infidelis essent mala, sequeretur urgente
aliquo præcepto, verbi causa, erogandi
eleemosynam, eum necessariò peccare,
sive præceptum illud impleret, sive non,
quod certe affirmari non potest.

Dices 1. ex Paulo ad Rom. 14. Omne
quod non est ex fide, peccatum est, opus
infidelis non est ex fide, ergo peccatum
est. Respondeo, Apostolum non loqui de
fide Theologica, sed de crudelitate qua
credimus aliquid nobis esse licitum, quæ
aliter vocari solet dictamen conscien-
tiæ. Ait ergo illud peccatum esse, quod
fit reclamante conscientia, ex quo ut
patet, nihil contra prædicta colligitur.

Dices 2. August. sæpe inculcat nullum
esse opus bonum sine fide, in infidelibus
nullam esse veram virtutem, &c. Res-
pondeo eum loqui de opere quod sim-
pliciter est bonum, seu in ordine ad vi-
tam æternam, item de virtute Christiana
quæ ad salutem conducit, ut ex lib. 4.
contra Iulian. cap. 3. satis intelli-
gitur.

Dices 3. ut opus sit bonum, debet
fieri bono fine, at infidelis idola colens
non operatur bono fine, cum omnia ope-
ra sua in falsos Deos referat. Respondeo
1. hoc non procedere de infideli qui

vnum verum Deum colit. 2. neque de idololatra, quem non credibile est quidquid agit, in malum finem referre, & nunquam, verbi causa, honorare parentes, aut dare eleemosynam ex motiuo aliquo honesto, & rectæ rationi consentaneo.

CONCLUSIO III. Potest homo in natura lapsa efficere opus aliquod moraliter bonum, cum solo concursu Dei generali, sine vlllo speciali interioris gratiæ adiutorio.) Probatur 1. ex Paulo Rom. 2. vbi ait, Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt, id est, naturæ viribus, absque speciali gratiæ auxilio faciunt opera aliqua legis naturalis, quale est, verbi causa præceptum de honorandis parentibus; &c.

Probatur 2. ex Conciliis quæ statuunt, hominem sine auxilio Spiritus sancti non posse credere, sperare, diligere, aut aliud quid facere vt oportet ad salutem; hac enim limitatione non obscure innuunt, posse homines sine gratia prædicta opera facere modo aliquo bono, qui tamen ad salutem non sufficiat.

Probatur 3. hac ratione. Nam vt causa secunda possit exire in aliquem actum, perspicuum est satis esse quod ex parte sua habeat vires sufficientes & non

DE GRATIA. CAP. VI. 2¹⁷
impeditas ad talem actum. At homoⁱⁿ
natura lapsa habet principia sufficient^{ia}
& non impedita ad efficiendum op^{us}
aliquod moraliter bonum. Habet enim,
intellectum quo potest practicè iudicare
quid hîc & nunc agendum, ex dictis cap.
I. habet etiam voluntatem qua potest
naturaliter velle, quod ipsi ab intellectu
proponitur, cùm in tali actu nihil super-
naturale occurrat. Aliundè verò nullum
fingi potest impedimentum siue intrinse-
cum siue extrinsecum, quod semper, & in
qualibet occasione obsit, ne prædictæ
potentiæ in suos actus ferantur, adeoque
per illas homo opus aliquod morali-
ter bonum eliciat.

Dices I. verba illa Christi Ioan. 15.
Sine me nihil potestis facere, indicant
ad quodlibet opus bonum necessariam
esse gratiam Christi. Respondeo hoc ve-
rum esse de quolibet opere supernatu-
rali, seu per se vtili ad vitam æternam,
non autem de quolibet opere moraliter
tantum bono; aliàs ad eiusmodi opera
necessaria esset unio cum Christo per fi-
dem, & charitatem, vt patet ex ipso
textu, qui præter alia hæc continet;
Qui manet in me, & ego in eo, hîc fert
fructum multum; quia sine me nihil po-
testis facere.

Dices 2. ex Concil. Arausic. 2. cap. 20. hominem nulla facere bona, nisi quæ Deus præstat ut faciat. Respondeo ibi agi contra Pelagianos, quatenus dicebant hominem posse propriis viribus naturalibus, absque speciali gratia exequi omnia opera bona, quæ sunt necessaria ad salutem consequendam, quod nemo Catholicorum admittit.

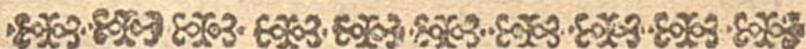
Dices 3. Per opus moraliter bonum peccator se disponit ad gratiam, & remissionem peccatorum: ergo tale opus fieri non potest sine gratia; sequela patet, quia gratia est necessaria ad illud omne opus quod ad salutem conducit, ut dictum est. Respondeo, non omnia opera moraliter bona disponere propriè ad remissionem peccatorum, sed ea tantum quæ fiunt ex gratiæ supernaturalis auxilio. Vnde etsi homo propriis viribus nequeat elicere opus morale, ut est dispositio ad gratiam, simpliciter tamen illud elicere potest, sub ratione boni moralis.

Dices 4. Pleraque opera moraliter bona fieri non possunt sine gratiæ auxilio, ut quæ dicuntur heroica, ergo idem dicendum de omnibus virtutis acquirentis operibus, cum sint eiusdem rationis. Negatur consequentia, cum enim inter

DE GRATIA. CAP. VI. 229

moralia opera alia sint aliis longè difficiliora , non mirum est quòd gratiæ auxilium requiratur ad vnum , non ad aliud. Vnde ex communiore sententia , potest homo naturæ viribus leuiores tentationes superare, non tamen difficiliore, sine speciali auxilio.

Dices 5. Magna est Dei gratia, quod te constituat in iis circumstantiis, in quibus videt, te bene operaturum. Respondeo 1. vix credi posse, iure ipso creationis, & conseruationis nullas deberi homini circumstantias , in quibus vel semel sit bene moraliter operaturus 2. eo dato, quòd homo eliciat actum aliquem honestum, id vt summum referendum esse in beneficium aliquod extrinsecum non autem in gratiam aliquam internam, concursui generali superadditam, quæ per se sit causa operis.

CAPVT VII.

*De necessitate gratia, ad amandum
Deum vt natura auctorem.*

CONCLUSIO I.

POtest in natura homo lapsa, Deū aliquo modo diligere sine auxilio gra-

ria.) Probatur 1. ex eo quòd Concilia dñi negant amorem Dei haberi posse sine gratia, non de quacunque illius dilectione loquuntur, sed de ea quæ fit vt oportet ad salutem. Ita Arausic. 2. can. 25. & Trident. sess. 6. can. 3.

Probatur secundò ratione; nam homo per lumen naturale cognoscit Deum existere, eumque esse infinitè perfectum, & summè bonum; item se ab illo pendere quoad esse, & conseruari, atque adeò valde dignum esse qui ametur. Quidni ergo poterit hominis voluntas propriis viribus, in aliqualem saltem, Dei amorem prorumpere? Præsertim cum negari non possit, quin homines virtute, aut ingenio præstantes, parentesque nostros, & alios quibus beneficio aliquo obstricti sumus, naturaliter diligamus.

Dices 1. nullum pietatis opus fieri potest sine gratia, sed quæuis dilectio Dei est opus pietatis ex Augustino epist. 29. ergo, &c. Respondeo dilectionem aliquam esse opus pietatis tantum naturalis, ad quam non requiritur gratia; aliã verò supernaturalis, de qua antecedens intelligendum est.

Dices 2. imperfectus Dei amor est dispositio ad perfectam charitatem, adeoque ad gratiã sanctificantem; at nulla

DE GRATIA. CAP. VII. 231
talis dispositio haberi potest sine gratiæ
auxilio. Respondeo maiorē falsam esse,
loquendo de amore imperfecto, qui in
Deum vt naturæ auctorem tendit: ille
enim est naturalis, ac proinde non potest
propriè ad gratiam disponere.

Dices 3. omnis amor Dei vel est bene-
uolentiæ, vel concupiscentiæ, posterior
non est honestus, ac proinde de eo hîc
non agitur; prior verò est supernatura-
lis ordinis. adeoque haberi non potest
sine grâtiæ auxilio. Respondeo hîc duo
falsa supponi. 1. amorem concupiscentiæ
erga Deum non esse honestum, nam cum
verè Deus sit bonum nostrum, & finis
noster, amor quo vt talem eum diligi-
mus, inordinatus esse nequit. 2. omnem
amorem beneuolentiæ erga Deum esse
supernaturalem, oppositum enim sequen-
ti conclusione probabitur.

Dices 4. Augustinum nobis aduersari
epist. 107. cum ait, liberum arbitrium
ad diligendū Deum primi peccati gran-
ditate perdidimus. Respondeo sensum
esse, nos per peccatum amissā charitate,
consequenter amississe facultatem seu po-
tentiam ad diligendum Deum, vt oportet
ad salutem.

CONCLUSIO II. Potest ho-
mo in natura lapsa, diligere Deum amo-

re aliquo benevolentiae, sine auxilio gratiae.) Probatum, quia si non potest, hoc est, quia omnis amor benevolentiae erga Deum est supernaturalis, at hoc falsum est, cum ipsa ratio naturalis superiori lumine minime illustrata dicat, Deum à nobis ex benevolentia amandum esse, ut pote inter res naturales maximè bonum & perfectum; Voluntas autem & intellectus sunt potentiae inter se ita ordinatae, ut quod iste naturaliter amplectendum esse iudicat, illa per se propriis viribus amplecti possit. Cum ergo eiusmodi actus sit naturalis, nulla ratio est cur nequeat voluntas propriis viribus, in eum prorumpere.

Confirmatur, nam cum amor ille sit ordinis naturalis, voluntas secundum se est illi sufficienter proportionata, adeoque non requiritur auxilium gratiae, ut principium necessarium ad producendum physice talem actum. Aliunde verò non est gratia necessaria, tanquam principium extrinsecum remouens impedimèta, quae voluntatem alioqui potentem, à praedicto amore retardare possent; non enim semper occurrunt eiusmodi impedimenta, ut patet in eo simplici complacentiae affectu, quo homo vult Deo omnes perfectiones naturales, quas habet,

Dices 1. amor amicitiae & amor benevolentiae idem sunt; at nulla est amicitia naturalis hominis ad Deum ex S. Thom. 2. 2. q. 25. art. 1. ergo nec benevolentia, ac proinde Deus non potest diligi amore benevolentiae, sine gratia. Respondeo 1. maiorem falsam esse, cum amicitia includat amorem, non autem simplex benevolentia, ut notat S. Doctor loco citato. 2. falsam item esse minorem, & contra S. Thomam ibidem, ut non obscure ex eo colligitur, quia docet amicitiam fundari in aliqua communicatione, quare cum fit communicatio hominis ad Deum, non modo quoad bona supernaturalia, sed etiam quoad naturalia, non tantum inter illos esse potest amicitia supernaturalis, sed etiam naturalis.

Dices 2. unica est in Deo bonitas, adeoque unius tantum rationis benevolentia ad eum terminari potest, eò quòd actus ab obiecto formali sumunt suam speciem. Est autem aliqua benevolentia supernaturalis erga Deum, ut constat ex Scriptura, & Patribus, ergo nulla naturalis admitti debet. Respondeo ad terminandas varias species benevolentiae, satis esse quod Dei bonitas etsi unica, apprehendatur ut potens communicare bona diversorum ordinum, nempe natu-

ralia, & supernaturalia.

Dices 3. amor benevolentiae est idem ac amor super omnia, quia amat soli Deo perfectionem, & bonitatem infinitam: atqui amor Dei super omnia non potest haberi sine auxilio gratiae, ergo nec amor benevolentiae. Respondeo per amorem Dei super omnia vulgò non intelligi, amorem illum benevolentiae qui tantum est affectiuus, sed obediẽtialẽ, qui præterquam quòd Deo sincere amat suam bonitatem infinitam coniunctus est cum firmo proposito obediendi illius voluntati omnique studio cauendi quæcunque ab ea tantisper auertere possunt.

CONCLUSIO III. Non potest homo in natura lapsa, propriis viribus amare super omnia Deum, vt naturæ authorẽ.) Probatũ, nam ille dicitur amare Deum super omnia, qui per absolutum decretum proponit illi in omnibus placere, omniaque illius præcepta quocunque tempore seruire, & peccata opposita fugere, ita vt si Deus præcise vt author naturæ super omnia diligatur, in tali amore virtualiter includatur firmum & efficacẽ propositum, seruandi totam legem naturalem, & cauendi omnia peccata mortalia illi repugnantia. Atqui non potest homo in natura lapsa, pro-

DE GRATIA. CAP. VII. 238

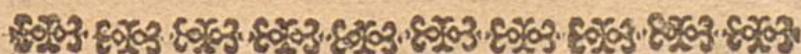
priis viribus habere firmum & efficac:
propositum seruandi longo tempore to-
tam legem naturæ; cùm talis obseruatio
naturæ viribus sit impossibilis, vt cap.
sequenti dicemus: ergo neque potest
propriis viribus amare super omnia Deū,
vt naturæ authorem, saltem actu abso-
luto, & de se efficaci, de quo tantum
agimus.

Dices 1. Amor prædictus est ordinis
naturalis, ergo naturæ viribus obtineri
potest. Non sequitur, quia etsi amor ille
non excedat vires phycas voluntatis
humanæ, per se spectatæ, eas tamen su-
perat si spectentur difficultates, sine gra-
tia diuina insuperabiles, quæ nunc occur-
runt in diuturna totius legis naturalis
obseruatione, & fuga omnium peccatorū
ipsi repugnantium. Hinc enim fit, Dei
amorem perfectum, & super omnia, cum
debeat includere firmam & absolutam
voluntatem, seruandi longo tempore to-
tam naturæ legem esse naturaliter im-
possibilem, eò quòd non potest voluntas
suis viribus efficaciter velle facere id,
quod per easdem vires, sine speciali au-
xilio, facere non potest.

Dices 2. Potest homo in hoc statu crea-
turam aliquam super omnia diligere, er-
go & Deum, præsertim cum habeat pro-

ensionem naturalem ad eum hoc modo amandum. Non sequitur, tum quia res sensibiles meliùs cognoscuntur, quàm Deus, atque adeò faciliùs amari possunt; tum quia amor Dei super omnia virtualiter includit obseruantiam omnium præceptorum naturalium, idque per longum tempus, in amore creaturæ nihil simile reperitur. Quare etsi homo lapsus habeat naturalem inclinationem ad Deum super omnia diligendum, ea est impedita propter appetitum sensitium, & tentationes externas, adeoque non potest in actum reduci, sine speciali auxilio.

Dices 3 Potest nunc homo quod posset in pura natura, at tunc posset naturaliter Deum amare super omnia, quia haberet præceptum ita illum amandi, & tamen careret gratia. Respondeo, supposito quòd in statu puræ naturæ, teneretur homo Deum amare super omnia, consequenter illi daretur auxilium aliquod ordinis naturalis, per quod eiusmodi præceptum exequi posset: hoc enim planè consentaneum esset suauis dispositioni diuinæ prouidentiae, quæ nunquam deest in necessariis & creaturas omnes siue rationales, siue irrationales per media suis naturis proportionata, ad fines suos dirigit.

CAPVT VIII.

[*De necessitate gratia, ad seruanda
præcepta naturalia.*]

CONCLUSIO I.

Non potest homo lapsus seruare longo tempore totam legem naturalem, sine gratia.) Probatur 1. ex Script. Nam Ezech. 36. Deus promittit se facturum (vtique per auxilium gratiæ) vt in præceptis eius ambulemus. 2. ex Conciliis, & Patribus qui contra Pelagium ostendunt, totam legem diuinam non posse impleri sine gratia Dei.

Neque dicas eos loqui de lege diuina, vt etiam comprehendit præcepta supernaturalia; agunt enim de impotentia quæ competit homini in natura lapsa, ad seruandam totam legem, quod non potest intelligi nisi de lege naturali; cum etiam in natura integra haberet homo ex se impotentiam ad præcepta supernaturalia. Non etiam dictæ impotentia causam referunt in supernaturalitatem præceptorum, sed in fragilitatem ipsius hominis, quæ

præcipue consistit in deordinatione appetitus sensitivi, illiusque procliuitate ad peccata legi naturali repugnantia.

Probat 3. ratione, nam seruare longo tempore omnia præcepta legis naturalis, & peccata omnia illi contraria vitare, hoc quidem est munus naturæ integræ, & quoad omnes suas potentias sanæ, quæque nullam grauem difficultatem siue internam, siue externam patitur, per quam possit à bonorum operum exercitio retardari. Cum ergo in statu naturæ lapsæ, homo sit in deterius mutatus, & ægritudinem in facultatibus suis contraxerit, sentiatque aliã legem in membris suis, repugnantem legi mentis suæ, cumque captiuantem sub lege peccati, & aliunde variis occasionibus, & tentationibus ad malum pellatur, fieri non potest quod sine speciali auxilio, totam naturæ legem longo tempore obseruet.

Dices 1. Deuter. 30. dicitur, mandatũ diuinum non esse supra nos. Distinguo, non est supra nos auxilio diuino adiutos, concedo, tali auxilio destitutos, nego. Hinc intelligi illud Eccles. 15. Si volueris mandata seruare, conseruabunt te, sensus enim est, si volueris per gratiam, quæ præsto est ibi.

Dices 2. præcepta omnia legis natu-

ralis sunt proportionata viribus liberi arbitrij, ergo possunt ab homine perfici sine gratia. Distinguo antecedens, sunt proportionata quoad ordinem, concedo, quoad eorum executionem, adhuc distingo, nam id verum est in natura integra, non in lapsa, qualis est iam, propter impedimenta occurrentia.

Dices 3. Potest homo sine gratia seruare vnum, aut alterum præceptum naturale, ergo & singula, ergo & omnia; quia non simul occurrunt, sed vnum post aliud. Respondeo à signo distributiuo ad collectiuum nullam esse consequentiam, vt patet, si quis colligeret hominem posse pedibus conficere centum milliaria, quia potest vnum, vel alterum.

CONCLUSIO II. Potest homo in natura lapsa, cum diuino auxilio seruare omnia præcepta naturalia. Ita omnes Catholici contra recentiores hæreticos. Probat 1. ex Script. Matth. 11. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue 1. Ioan. 5. Mandata eius graua non sunt.

Probat 2. ex Conciliis, Arausicanum 2. can. vltimo statuit, omnes baptizatos Christo auxiliante posse & debere quæ ad salutem pertinent, adimplere. Et Trident. sess. 6. can. 18. Si quis, inquit,

dixerit Dei præcepta homini etiam iustificato, & sub gratia constituto esse ad obseruandum impossibilia, anathema sit. Similia habent Patres passim.

Probatur 3. ratione, nam homo teneatur legem diuinam seruare, ergo potest eam implere, saltem per gratiam, cum nemo teneatur ad impossibile. Aliàs certè Deus transgressores suæ legis grauius plectens, iniustus esset & crudelis; si ea esset obseruatu impossibilis.

Dices, non posse obseruari præceptum illud, Non concupisces, quia eo prohibentur ipsi motus concupiscentiæ indeliberati, & rationem præuenientes; siquidem consensus deliberatus prohibetur præcepto, Non mœchaberis. Neque illud, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, vt colligitur ex August. lib. de Spiritu & littera. cap. 36.

Verùm ista faciliè diluuntur. Primum quidem, quia præcepto, Non concupisces, non prohibentur tanquam mali ipsi motus concupiscentiæ, cum sint merè naturales. & nullo modo voluntarij, sed ipse liber consensus internus in concupiscentiam, qui cum Dei auxilio vitari potest. Præcepto verò, Non mœchaberis, prohibetur fornicatio, vt opere expleta.

Secundum etiam refellitur, quia Augustinus

gustinus non negat Deum in hac vita posse amari super omnia appetiatiuè, sed tantum posse ita diligi, vt affectus continuo in eum tendat, neque ab illo tantillum deuiet, creaturam aliquam inordinatè amando; talis enim amor solis beatis, qui clara Dei visione perpetuò fruuntur, saltem de lege ordinaria, non autem viatoribus, competit.

Quæres, quænam gratia requiratur, vt homo totam legem naturalem obseruare possit. Respondeo absolutè loquendo, ad hoc sufficere auxilia auctualia, neque requiri fidem, aut gratiam habitualement, eo quòd tota lex naturalis perfici potest per actus eiusdem ordinis, ad quos non requiritur fides, aut gratia sanctificans, saltem ex natura rei; neque vlla ratio est, cur nequeat homo gratia, aut fide carens, ita iuuari à Deo vt totam illam legem diu obseruet. Ordinariè tamen diuturna legis naturæ obseruatio, non habet locum nisi in fidelibus, eò quòd homines ex motiuis fidei sumunt vires ad debellandos dæmones, & cõcupiscências frenandas, quibus facilè cedūt ij qui fide carent. Imò vix vnquam contingit, hominem gratia sanctificante destitutum etsi alioqui fide præditus sit præcepta omnia legis naturæ diu seruare; quia

de Pecc.

L

cum iam à Deo auersus sit per peccatum in quo iacet, facile illius præcepta contemnit, & tentationibus occurrentibus consensum præbet.

CONCLUSIO III. Non potest homo in natura lapsa, vitare omnia peccata venialia longo tempore, cum auxiliis ordinariis gratiæ, ex speciali tamen priuilegio potest.) Prima pars probatur 1. ex Script. 1. Ioan. 1. Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus Iacob. 3. In multis offendimus omnes. At hæc intelliguntur etiam de iustis, qui non carent ordinariis gratiæ auxiliis.

Probatur 2. ex Conciliis, Mileuitanum cap. 5. dicit anathema illi qui prædicta Ioannis verba sic accipienda putauerit, vt ex humilitate dicendum sit nos habere peccatum, non quia ita verè sit. Ex Trident. sess. 6. can. 23. hoc statuit, si quis dixerit hominem iustificatum, posse in tota vita peccata omnia etiam venialia vitare, nisi ex speciali priuilegio (quemadmodum de beata Virgine tenet Ecclesia) anathema sit; similia apud Patres videri possunt.

Probatur 3. ratione, nam gratia sanctificans cum ordinariis auxiliis, non sanat perfectè naturam humanam, non enim auferit rebellionem appetitus sensitiui aduersus rationem, nec inclinationem na-

tiuam ad malum, nec tentationes ab extrinseco ingruentes, nec denique alias difficultates quæ in exercitio bonorum operum occurrunt; quare fieri non potest, ut cum gratia ordinaria homo ita cautè vitat, ut longo tempore caueat omnia peccata venialia.

Secunda pars fuit definita in Tridentino loco citato, & patet ex sensu Ecclesiæ, quæ credit B. Virginem ab omni peccato veniali per speciale priuilegium fuisse immunem. Ratio autem est, quia quòd non possumus ad longum tempus omnes culpas veniales fugere, hoc prouenit ex infirmitate nostra: præcipuè ex pugna appetitus sensitui, qui continuò concupiscit aduersus spiritum, & magnam recte agendi difficultatem nobis ingerit. At Deus gratiæ suæ efficacitate potest nos sanare, & motus concupiscentiæ perfectè cohibere, ita ut nunquam peccemus venialiter.

Cæterum, excepta B. Virgine, nullus sanctorum ab omni culpa veniali in hoc mundo immunis fuit, eum neque ex Scriptura, neque ex Conciliis, aut Patribus talis exceptio colligi possit. Neque refert illud quod Ecclesia canit de Ioanne Baptista in hymno illius, ne leui saltem maculare vitam, fame posses.

Sensus enim est, eum maximo semper studio curasse, non tantum ut grauia peccata fugeret, sed etiam leuissima: illius autem natiuitas celebratur, non quòd ab omni peccato veniali immunis fuerit, sed quia in utero materno sanctificatus, & in gratia confirmatus fuit.

✠✠✠ ✠✠✠ ✠✠✠ ✠✠✠ ✠✠✠ ✠✠✠ ✠✠✠ ✠✠✠ ✠✠✠ ✠✠✠

CAPVT IX.

De necessitate gratia, ad actus supernaturales.

CONCLUSIO I.

Non potest homo credere mysteria fidei, ut oportet ad salutem, sine gratia auxilio, etiam postquam sufficienter sunt proposita, & probatum ea à Deo esse reuelata.) Est de fide contra Pelagium, probaturque 1. ex sequentibus Scriptura locis, Ioan. 6. Nemo potest ad me venire scilicet per fidem, ut intelligitur ex verbis sequentibus) nisi Pater meus traxerit eum. Ephes. 2. Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, donum enim Dei est. Philip. 1. Vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini.

Probatur 2. ex Conciliis. Arausic. 2. can. 25. statuit, per peccatum primi hominis, ita inclinatum & attenuatum fuisse liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum sicut oportet, aut credere in Deum possit, nisi gratia & misericordia diuina eum praeuenerit. In Conc. autem. Trid. sess. 6. can. 3. sic statuitur. Si quis dixerit sine praeueniente Spiritus sancti inspiratione, atque eius adiutorio hominem credere, sperare, diligere, aut poenitere posse sicut oportet, ut ei iustificationis gratia conferatur, anathema sit. Omitto Patres.

Probatur 3. ratione, nam intellectus noster non potest sine gratiae auxilio, edere assensum qui superat virtutem illius naturalem, talis est assensus fidei, siquidem intellectus noster nulli veritati facultate propria assentiri potest, nisi ea vel immediatè, vel mediatè per rationem naturalem pateat; assensus autem fidei fundatur per se in sola autoritate Dei, & ad eam refertur, ut ad rationem formalem propter quam homo credit, quaecunque ab Ecclesia ut à Deo reuelata proponuntur. Ergo ad eiusmodi assensum requiritur auxilium gratiae. Confirmatur, nam certum est ex fide, hominem sine gratia nihil posse efficere, quod

verè ad illius salutem conducatur. Hoc autem falsum esset, si posset homo propriis viribus elicere assensum fidei, cum hic ad salutem planè sit necessarius.

Vbi aduerte non repugnare, quin possit homo naturæ viribus credere mysteria fidei, assensu aliquo opinatiuo & humano, vt ex restrictione apposita in Conciliis citatis non obscure intelligitur, ipsaque experientia satis ostendit in hæreticis, qui etsi fide infusa careant, assentiuntur quibusdam mysteriis, nimirum ex motiuo aliquo humano, adeoque naturæ viribus. Ratio quoque idem demonstrat, quia etsi mysteria fidei sine obscura, & captum humanum longè superent, tamen debite proposita, variisque argumentis comprobata valde credibilia redduntur, quo fit vt actu aliquo imperfecto, & humano naturaliter credi possint.

CONCLUSIO II. Voluntas credendi, illiusque initium est ex speciali Dei auxilio. Quod vt intelligas. Notar. ad assensum fidei non tantum prærequiri reuelationem, & propositionem credendorum, sed etiam piam affectionem voluntatis, quæ intellectum inducat ad assentiendū mysteriis propositis. Cum enim fidei propositio non sit euidentis, in-

intellectui necessitatem non inferit, neque illius facultatē determinat; quare oportet ut præcedat voluntatis affectus à quo determinetur.

Nota 2. cū nihil sit volitum, quin præcognitum, hominem non posse velle credere nisi prius per intellectum iudicauerit credendum esse, adeoque præcesserit hoc iudicium, credendum est, vel, expedit credere, aut quid simile. Atqui hoc iudicium dicitur initium voluntatis credendi, sicut voluntas credendi dicitur initium actus fidei, qui ex imperio illius fit; dico igitur & illam voluntatem & hoc voluntatis initium esse ex Dei auxilio.

Prima pars est de fide, & probatur 1. autoritate, tum Concilij Arausic. 2. statuentis can. 5. ipsum credulitatis affectū esse ex gratiæ dono, & inspiratione Spiritus sancti; tum Augustini qui libro de prædestinatione Sanctorum cap. 2 ait, Paulum ad fidem quam vastabat, gratia potentiore fuisse conuersum, ut ex nolente fieret volens credere. Et cap. 8. eiusdem libri, Quid ergo oramus (inquit) pro nolentibus credere, nisi ut Deus in illis operetur & velle?

Probatur 2. ratione, nam inter causam, & effectum debet esse proportio, ita ut si

effectus sit supernaturalis, causa item supernaturalis esse debeat: atqui actus fidei est supernaturalis, & imperatur à voluntate credendi, adeoque est effectus illius. Ille igitur actus voluntatis quo homo vult credere, est supernaturalis, non secus atque ipse actus fidei; ac proinde non potest fieri sine speciali auxilio gratiæ.

Dices, Apostolus Rom. 7. Velle, inquit, adiacet mihi, perficere autem non inuenio, quibus verbis denotat voluntatem credendi esse à nobis, ipsam autem fidem à Deo. Respondeo illud velle supponere gratiam, quia vt ait idem Apostolus Philip. 2. Deus est qui operatur in nobis velle, & perficere. Ait ergo, velle adiacet mihi, quia secundum gratiam hominis interioris condelectatur legi Dei; subiungit verò, perficere autem non inuenio, quia sentiebat aliam legem in membris suis, legi mentis suæ repugnantem, & eum captiuum ducentem sub lege peccati.

Secunda pars suadetur, quia cum actus quo voluntas vult credere vt oportet ad salutem, sit supernaturalis requiritur vt in intellectu præcedat illuminatio sufficiens ad talem affectum excitandum, eique proportionata, & consequenter

quæ sit eiusdem ordinis; talis autem illuminatio nihil est aliud quàm vocatio interna, seu prima gratia auxilians qua homo excitatur, & præuenitur à Deo, ad bene agendum in ordine ad salutem æternam.

CONCLUSIO III. Non potest homo sine speciali auxilio amare Deum, vt authorem gratiæ, siue amore beneuolentiæ, siue amore concupiscentiæ.) Prima pars probatur 1. nam amor ille est charitas, at charitatem esse maximum Dei donū patet ex Paulo Rom. 5. & Ephes 6. Concilia etiam statuunt, hominem non posse habere charitatem, vel diligere Deum vt oportet, sine auxilio gratiæ. Ita Mileuitanum can. 4 & Arausic. 2. ac Trident. locis conclusionem primam citatis.

Probatur 2. Nam cum actus speciem sumant ab obiectis formalibus in quæ tendunt, Deus autem vt gratiæ author, fit obiectum supernaturale. consequenter amor beneuolentiæ, quo Deus sub eo respectu diligitur, est supernaturalis; & quod inde fit, non potest elici sine supernaturali gratiæ auxilio. Accedit quod talis amor est actus veræ pietatis, idque per se, & ex vi proprii obiecti, non autem ex relatione alicuius superæris actus

imperantis, quomodo actus virtutū moralium opera pietatis esse possunt. Idem etiam actus est dispositio ad iustificationem, quæ & similia illi competere nequeunt, nisi ex gratiæ auxilio.

Dices, Deus vt author gratiæ, voluntati nostræ repræsentatur sub maiori ratione boni, quàm vt author naturæ; ergo sub illa ratione facilius amari potest, atque adeo sine auxilio gratiæ. Non sequitur, voluntas enim tunc tantum facilius fertur in obiectū, sub maiori ratione boni propositum, quando tale obiectū viribus illius est proportionatum; quod hic non contingit.

Ex dictis collige, non posse hominem diligere Deum, vt gratiæ authorem, beneuolentia imperfecta sine speciali auxilio, dictæ enim rationes etiam in tali amore proportionem seruata locum habent. Neque illa imperfectio impedit, quin actus sit supernaturalis ordinis; cum nequaquã opus sit, vt omnes actus ad eundem ordinem spectantes, summam in eo perfectionem habeant.

Secunda pars ostenditur, tum quia inter actum & obiectū debet esse proportio; atqui Deus vt author gratiæ, est obiectum supernaturale, ergo & amor concupiscentiæ, qui in illum sub ea ratione fertur, supernaturalis esse debet; tum quia

DE GRATIA CAP. IX. 251
amor concupiscentiæ, quo Deum diligimus vt bonū nostrum supernaturale, generat, spem assequendi tale bonum. Hæc autem spes numeratur inter virtutes Theologicas, quæ communi iudicio sunt supernaturales; ergo & prædictus amor in ordine actuum supernaturalium collocandus est.

Dices, amor concupiscentiæ erga Deū, includit amorem amicitia ad seipsum, amicitia autem ad seipsum est naturalis, ergo & amor concupiscentiæ quo Deus diligitur. Respondeo, benevolentiam in amore concupiscentiæ inclusam, esse tūc naturalem quando bonum quod concupiscitur est naturale, supernaturalem verò quando bonum illud est supernaturale, vt hîc contingit.

CONCLUSIO IV. Non potest homo seruare quoad substantiam, vllum præceptum affirmatiuū supernaturale de interno actu, absque gratiæ auxilio.) Ratio est, quia præceptum affirmatiuum supernaturale datur de actibus fidei, spei, & charitatis, prout ad salutem conducunt; illi autem actus sunt quoad substantiam supernaturales, vt ex hætenus dictis factis intelligi potest, breuiterque ostenditur, quia ille actus dicitur quoad substantiā supernaturalis, qui secundū se præcisè

abstrahendo à modo quo, verbi causa, sit laudabiliter, & meritorie, & à qualibet circūstātia qua reddatur difficilior adhuc superat naturæ vires, adeóq; exigit principium supernaturale à quo producat; quales esse actus virtutū Theologicarū, cōstat ex præcedentibus conclusionibus. Non ergo possunt præcepta de illis actibus seruari quoad substantiam, absque auxilio gratiæ.

Confirmatur, nam quantumvis gratis daremus, prædictos actus non esse quoad substantiā supernaturales, sed quoad modū duntaxat, nō tamen posset homo seruire præceptū sine supernaturale quoad substantiam illius, supernaturali auxilio, quia nimirum actus illi præcipiuntur, vt sunt necessarij ad salutem, adeóque modus eorum supernaturalis ad ipsam substantiam præcepti pertinet.

Ex his autem colligendum i. cōclusionem istam non tantum intelligi de omnibus præceptis collectivè sumptis, sed etiam de singulis, idque quoad quemlibet illorum actum, ita vt non modo necessaria sit gratia, ad seruanda simul præcepta omnia fidei, spei, & charitatis, sed etiā ad exercendos singulos actus istarū virtutum qui sub præceptum cadunt; quia scilicet singuli sūt supernaturales quoad substantiam, adeóque per se vires natura-

les superant.

Collige 2. quòd etsi præceptum eliciendi actus supernaturales aliquando non vigeat, si tamen quis velit tunc elicere actum, de se aptum ad præceptum implendum, si eo tempore obligaret, ad talem actum gratia est necessaria; quia scilicet est eiusdem rationis, & naturæ cum eo actu, quo præceptum tempore obligationis impletur.

Collige 3. quando præceptum supernaturale obligat, non posse vitari peccatum contra illud, absque auxilio gratiæ; non enim vitatur peccatum contra præceptum affirmatiuum obligans, nisi fiat actus qui præcipitur; ille autem actus est supernaturalis, neque potest fieri sine gratia; ergo neque præceptum de tali actu seruari, adeoque nec culpa illi contraria vitari sine auxilio gratiæ.

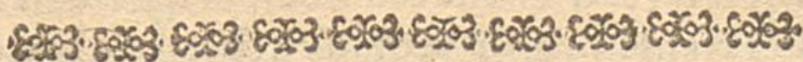
CONCLUSIO V. Non potest homo siue proximè siue remotè se disponere ad gratiam habitualem, sine auxilio gratiæ] Prima pars probatur tum quia dispositio proxima ad gratiam habitualem, consistit per se loquendo & extra Sacramentum, in actu contritionis perfectæ vel amoris Dei super omnia; atqui eiusmodi actus non possunt haberi sine speciali gratia, ex Trid. sess. 6. can. 3. tum quia dispositio proxima debet esse

proportionata formæ ad quam disponitur, & eiusdem ordinis cum illa, gratia autem sanctificans est supernaturalis ordinis; tum denique quia dispositio proxima ad iustificationem est verus actus pietatis, & ad salutem propriè pertinet, ac proinde requirit gratiam.

Secunda pars ostenditur, quia initium iustificationis sumitur à remotis dispositionibus, quod autem tale initium sit, opus gratiæ Dei probatur, tum ex dictis conclus. 2. tum ex Arausic. 2. can. 25. statuente in omni bono opere Deum incipere, non autem nos; tum ex Tridentino sess. 6. cap. 5. vbi dicitur, exordium iustificationis in adultis sumi à gratia præueniente; tum ex rationibus quibus prior pars fuit probata, illæ enim ad istam proportionaliter applicari possunt.

Dices, ex communi placito Theologorum, facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam, ergo potest homo propriis viribus se ad gratiam sanctificantem saltem remotè disponere. Respondeo antecedens non posse intelligi, de faciente quod in se est, ex propriis viribus, quia sic vt summum efficere potest actum aliquem honestum naturalis ordinis, qui defectu proportionis ad formam supernaturalem disponere nequit. Sen-

DE GRATIA. CAP. X. 255
sus ergo est, facienti quod in se est ex
gratiæ auxilio, Deum non denegare vl-
teriore gratiam.

CAPVT X.

*De existentia, & natura gratia
habitualis.*

CONCLUSIO I.

PRæter gratias actuales, de quibus
hactenus actum est, admittendum est
donum aliquod gratiæ diuinitus infu-
sum, quod post operationem in anima
nostra habitualiter remanet.) Probatur
1. ex Scriptura, quatenus ait 2. ad
Timoth. 1. & 1. Cor. 3. Spiritum san-
ctum habitare in nobis; & Ioan. 14.
Deum in nobis mansionem facere. At
Deus non potest habitare & permanere
in hominibus, nisi per donum aliquod
habitabile & permanens. Consentunt
Patres quatenus de gratia sanctificante
loquuntur, vt de pulchritudine quadam
eximia, in anima habitualiter perma-
nente.

Probatur 2. nam homo denominatur

iustus, non tantum quando actu operatur, sed etiam quando dormit, aut nihil actu agit. Ea autem denominatio non est extrinseca, sed intrinseca, & per gratiam inhaerentem, quæ proinde debet esse habitualis.

Probat 3. nam per Baptismum iustificantur non solum adulti, sed etiam infantes: hæc autem iustificatio cum sit vera & interna, sic per gratiam veram & internam; quæ cum nequeat esse actualis, quia infantes non sunt capaces ullius motionis actualis in Deum, in habitu aliquo aut qualitate permanente consistere debet.

Quæres, an prædicta conclusio sit de fide. Respondeo 1. ante Concilium Trident. eam non fuisse de fide, quia non satis evidenter continetur in Scriptura, & aliunde à nullo unquam Pontifice, aut Concilio fuit determinata, tanquam ex fide certa neque antiqui scholastici reprobant ut hæreticam, sententiam Magistri Sententiarum affirmantis, charitatem habitualement non esse aliquid creatum & inhaerens, sed ipsam personam Spiritus sancti.

Respondeo 2. ex probabili sententia, iam post Concil. Trident. esse de fide, siquidem multa ibi traduntur quæ non

DE GRATIA. CAP. X. 257
possunt intelligi, nisi de gratia habitua-
li, ut quod sess. 6. cap. 7. legitur eos qui
iustitiam Christianam acceperunt, debe-
re eam seu primam stolam, candidam &
immaculatam conseruare: & can. 32. Iu-
stum per bona opera mereri augmentum
gratiæ, aliæque id genus, quæ etsi ex-
pressè non agant de gratia habituali, ha-
bent tamen verba æquiualentia. Accedit
quòd Catechismus eiusdem Concilij
tractatu de Baptismo declarat à Triden-
tina Synodo fuisse definitum, gratiam esse
diuinam qualitatem in anima inhæren-
tem; quod certè de actione aliqua intel-
ligi non potest.

CONCLUSIO II. Habitus gra-
tiæ sanctificantis realiter à charitate di-
stinguitur.) Probatum 1. nam nulla appa-
ret repugnantia, quare non possit Deus
producere formam quandam sanctifi-
cantem; realiter ab habitu charitatis di-
stinctam. Ergo fatendum est id ita fa-
ctum esse, cum Concilia, & Patres ple-
rumque agant de gratia, & virtutibus in-
fusus tanquam de rebus distinctis, quan-
do docent in iustificatione infundi gra-
tiam, & virtutes, aut quid simile.

Probatum 2. nam cum gratia naturam
perficiat, ut in ordine naturæ ponimus
formam substantialem, & potentias agen-

di ab ea dependentes, ita in ordine supernaturali constituenda est forma aliqua primaria & veluti substantialis, à qua habitus operativi tanquam potentiae aliqua ratione pendeant. Illud autem munus non potest competere charitati, quia cum sit in voluntate, supponit tanquam priores habitus qui intellectum perficiunt. Ergo dicendum est dari habitum quendam gratiae distinctum à charitate, aliisque virtutibus infusis, per quem anima recipiat esse diuinum, fiatque diuinæ consors naturæ.

Dices 1. quicquid in scriptura dicitur de gratia dicitur etiam de charitate; ut quod per eam homines Filij Dei constituentur, spiritualiter regenerentur, &c. ergo gratia, & charitas non distinguuntur realiter. Respondeo 1. incertum esse, an prædicta intelligantur de charitate habituali, de qua tantum agimus? possunt enim commodè intelligi de actuali, eique tribui non ut formæ, sed ut perfectissimæ dispositioni. 2. dato quod de habituali intelligantur, dicendum esse prædicta illi competere, non præcisè ratione sui, sed quatenus cum ipsa gratia habituali inseparabiliter est connexa. Atque hæc distinctio applicari potest ad alia multa, quæ ex Patribus afferri solent.

Dices 2. Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 7. cum dixisset, vnicam esse causam formalem nostræ iustificationis, paulò inferiùs docet nos iustificari, dum charitas diffunditur in cordibus nostris; ergo hæc est forma iustificans. Non sequitur, quia aliud est nos iustificari, dum charitas infunditur, aliud nos iustificari per charitatem, tanquam per formam sanctificantem.

Dices 3. non sunt multiplicanda entia sine necessitate: at nulla est necessitas ponendi gratiam aliquam habitualem, ab ipsa charitate distinctam; siquidem nulla est supernaturalis operatio: quæ in alias virtutes infusas commodè referri non possit. Respondeo, etsi eo titulo non sit necessaria gratia ab habitibus operatiuis distincta; alia tamen ex causa ponenda videtur, nempe vt hominem constituat in statu supernaturali, ex quadam congruitate præsupposito, ad habitus operatiuos eiusdem ordinis.

CONCLUSIO. III. Gratia habitualis ex natura sua augere potest, idque in infinitum; augetur autem de facto in hominibus per bona ipsorum opera, ac proinde possunt homines quandiu viuunt, vltiores in iustitia & sãctitate progres-

sus facere.) Prima pars probatur 1. ex Scriptura Apocalyps. 22. Qui iustus est, iustificetur adhuc, & sanctus, sanctificetur adhuc. Eccli. 18. Ne verearis vsque ad mortem iustificari, id est, in iustitia progressus facere. ex Trid. sess. 6. cap. 10. vbi dicitur, Homines iustificatos, in ipsa iustitia per Christi gratiam accepta, crescere, atque magis iustificari. 3. ratione, nam cum gratia sit qualitas quædam supernaturalis, nihil impedit quin possit intendi, est enim proprietas qualitatis posse intendi; & aliunde supernaturalitas non repugnat intensio- ni, cum actus supernaturales sine magis, & minus intensi.

Secunda pars ostenditur, quia & gratia nō potest in infinitū augeri, hoc oritur vel ex parte Dei, vel ex parte ipsius gratiæ, vel ex parte subiecti in quo recipitur: non primum, quia Deus cum sit infinitè potens, gratiam semper intendere potest: non secundum, quia gratia est quædam naturæ diuinæ participatio: hæc autem potest magis, ac magis in infinitum participari: non tertium, quia anima recipit gratiam, per potentiam obedientialem passiuam, quæ nullum habet terminum.

Dices, si gratia augeri pesser in infinitum, sequeretur dari posse gratiam ma-

iozem gratia, Christi. Respondeo, id non esse absurdum, spectata absoluta Dei potentia, & gratia Christi in ratione entis.

Tertia pars suadetur 1. nam cum Scriptura hortatur iustos vt amplius iustificentur, & in charitate crescant, satis indicat gratia augmentum fieri debere per bona ipsorum opera. 2. nam in Concilio Tridentino sess. 6. can. 24. sic statuitur, Si quis dixerit, iustitiam acceptam non conseruari, atque etiam augeri coram Deo per bona opera, sed opera ipsa fructus solummodo & signa esse iustificationis adeptæ, non autem ipsius augenda causam, anathema sit.

Vbi nota 1. de lege ordinaria gratiam non augeri, nisi iuxta proportionem meritorum; interdum tamen ex speciali priuilegio contingere, vt Deus alicui conferat augmentum gratia, superans meritum boni operis. 2. prædicta intelligenda esse de augmento gratia, quod fit extra sacramentum, & appellatur ex opere operantis; certum enim est in Sacramento conferri gratiam, & augmentum illius ex opere operato, seu supra dispositionem suscipientis.

Quarta pars ex dictis concluditur; nam cum gratia possit in infinitum augeri, eaque augeatur per bona opera, & homo

quandiu est viator possit bene, & meritorie operari, sequitur neminem adeo esse iustum, & sanctum qui vltiores in gratia, & sanctitate progressus facere non possit. Atque hoc aperte denotat Scriptura, cum hortatur quemuis iustum & sanctum indiscriminatim, vt adhuc iustificetur & sanctificetur.

CONCLUSIO IV. Gratia habitualis amitti potest, non tamen de lege ordinaria minui.) Prima pars est definita in Concil. Trid. sess. 6. canone 23. his verbis, si quis hominem semel iustificatum dixerit amplius peccare non posse, neque gratiam amittere, atque ideo eum qui labitur & peccat, nunquam vere iustificatum fuisse, &c. Anathema sit. Ratio idem ostendit, quia homo in hoc vitæ statu, etsi gratia præditus sit, non videt clarè Deum vt est summum bonum, ac proinde non ei immobiliter adhæret; sed potest ad arbitrium, aliquod bonum apparens illi antepone, & sic peccando mortaliter gratiam habitua-lem amittere.

Ne autem quis putet, gratiam sola infidelitate amitti, vt volunt hæretici, noranda est illa altera definitio eiusdem Concilij quæ habetur can. 27. in hæc verba, Si quis dixerit, nullum esse mor-

rale peccatum, nisi infidelitatis; aut nullo alio quantumuis graui, & enormi præterquam infidelitatis peccato, semel acceptam gratiam amitti, anathema sit. Et ratio est, quia quodlibet peccatum mortale grauissimè Deum offendit, cum ipsi vilissimam creaturam præferat: quare hominem amicitia diuina, adeoque gratia sanctificante indignum constituit.

Si quæras, quomodo peccatum mortale expellat gratiam. Respondeo primò, eam non impellere efficienter physicè, quia sic deberet producere formam aliquam positiuam cum gratia incompossibilem, quod non fit; quia peccatum nullam formam positiuam producere potest, præter habitum quendam vitiosum. At habitus vitiosus non habet repugnantiam cum gratia, neque eam formaliter ab anima expellit, vt patet in plerisque iustis qui prauis habitibus affecti sunt.

Respondeo 2. eam expellere moraliter seu demeritoriè, quia vt ante dictum est, mortaliter peccans grauiter Deum offendit, & inhonorat, eò quòd ab illo auertitur, & conuertitur ad creaturam, tanquam ad vltimum finem; quare merito amittit ius quod habebat ad hæreditatem cœlestem, tanquam filius Dei adoptiuus, & consequenter spoliatur

gratia sanctificante, in qua tale ius fundatum erat.

Secunda pars ostenditur, quia si gratia habitualis de lege ordinaria minui potest, hoc fit per peccata venialia, bona siquidem opera eam augent, peccata vero mortalia eam totaliter destruunt. At peccata venialia non habent vim minuendi gratiam, tum quia neque illi repugnant, cum ex lege communi existere possint, in subiecto gratiâ valde intensâ ornatâ; neque merentur diminutionem illius, cum probabile non sit, Deum propter leuiora, hæc peccata, iustum velle priuare augmento gloriæ essentialis, vt certè priuaret, si propterea gratiam illius habituales minueret; tum quia si gratia habitualis per peccata venialia remitteretur, tot eiusmodi peccata committi possent, vt tota tandem gratia euanesceret.

Dices 1. quantitatem gratiæ quæ deperditur per peccatum veniale, esse adeò exiguam, vt nunquam perueniatur ad vltimum gradum. Sed contrâ, nam contingere potest, vt gratia in aliquo sit valdè remissa, & ille quotidie innumera peccata venialia committat; quidni ergo poterit hic homo, etiam vltimum gratiæ gradum deperdere?

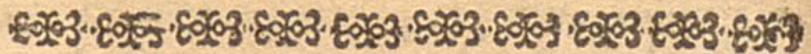
Dices

DE GRATIA. CAP. X. 265

Dices 2. etsi perueniatur ad gradum ultimum, eum per peccatum veniale non posse aboleri, quia peccatum illud non iam veniale, sed mortale esset, eò quòd mortem afferret animæ. At neque hoc placet, quis enim credat in eo casu, verbum otiosum fore peccatum mortale, propter nocumentum nullo modo intentum, aut præuisum, sed inuincibiliter ignoratum? Aliàs sequeretur, omnia iustorum peccata esse mortalia, quia cum nesciant an gratia quam habent, per vnum peccatum de se veniale possit tota destrui, quotiescunque ex aduertentia vel leuiter peccarent, exponerent se periculo amittendi totam gratiam, & consequenter peccandi mortaliter: vnde singula eorum peccata quantumuis de se leuia, propter eiusmodi periculum essent mortalia.

De Pecc.

M

CAPVT XI.

*De causis, & dispositionibus gratiæ
habitualis.*

CONCLUSIO I.

DEus solus est causa efficiens principalis gratiæ, & nulla est aut esse potest creatura adeò perfecta, quæ sit causa principalis illius.) In primis quòd Deus sit causa principalis gratiæ, nimis apertum est, quòd verè solus Deus de factò sit causa principalis illius patet, tum ex illo Iob 14. Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu quis solus es? tum quia nullum assignari potest agens creatum, in cuius virtute gratia habitualis contineatur, vt à fortiori ex iam dicendis intelligetur.

Tandem quòd neque de potentia absoluta, possit gratia pendere à re aliqua creata, vt à causa principali, sic ostenditur; nam vel agens illud per potentiam sibi connaturalem, haberet vim producendi gratiam, vel per facultatem aut qualitatem minimè connaturalem à Deo

sibi infusam. At neutrum dici potest, non primum, quia sic deberet dari substantia aliqua supernaturalis, quod fieri non potest, ut lib. 1. cap. 7. ostendimus non etiam secundum, quia qualitas illa deberet esse perfectior gratia, quod quomodo fieri possit satis intelligi non potest, cum non videatur possibilis aliqua qualitas, quæ perfectius participet naturam diuinam, quàm ipsa gratia habitualis, cuius ea vis est, ut hominem constituat filium Dei adoptiuum, eique det ius ad beatitudinem omnium perfectissimam, quæ in clara Dei visione consistit.

Ex his collige, Deum non tantum esse causam generalem gratiæ, sed etiam particularem; quatenus ipse solus, sine consortio alterius causæ principalis eam producit. Imò cum nullum agens præter Deum, possit concurrere ut causa principalis ad productionem gratiæ, hinc etiam Deus dici debet causa particularis illius potiori titulo quàm dicatur causa particularis eorum effectuum quos solus producit, cum tamen ex se inter agentia creata causam aliquam efficientem habere possent.

Porro etsi nulla sit, aut esse possit causa principalis gratiæ præter Deum, non tamen repugnat in rebus creatis reperiri

causas instrumentales illius saltem morales, sic enim Sacramenta nouæ legis concurrunt ad nostram iustificationem, tanquam instrumenta illius, vt patet ex tract. de Sacramentis. Christi etiam humanitas habebat quendam influxum instrumentalem ad productionem gratiæ, vt ex dictis lib. 2. cap. 17. manifestum est.

CONCLUSIO II. Gratia habitualis non creatur, sed educitur è subiecto, nempe ex ipsa substantia animæ.) Prima pars probatur, nam creatio proprie est actio qua res fit ex nihilo, id est, ex nullo præiacente subiecto, materialiter concurrente ad talem productionem; atqui productio gratiæ non ita fit ex nihilo, quia cum gratia sit accidens, ea producit dependenter ab anima tanquam à subiecto materialiter concurrente ad illius productionem. Confirmatur, nam si gratia produceretur per creationem, ea vi sua subsisteret per se, quemadmodum anima rationalis per se subsistit, eo ipso quòd illius productio est creatio.

Dices 1. gratia est nobilior animæ rationali, ergo creatur non fecus ac illa. Respondeo non sequi, quia cum anima sit substantia, ea nobiliorem essendi modum habet quàm quodcumque accidens.

DE GRATIA. CAP. XI. 269

Dices 2. ex communi vsu loquendi, homines dicuntur creati secundum gratiam, ergo gratia creatur. Respondeo hoc debere intelligi de creatione improprie, seu moraliter sumpta, vt gratia creati dicatur, non quod fiat nullo præsupposito subiecto, sed quia confertur sine præcedentibus meritis proprie dictis; sicut etiam interdum dicitur infundi; quia extrinsecus aduenit.

Secunda pars ostenditur, quia duobus tantum modis forma aliqua produci potest, vel independenter à subiecto, adeoque per creationem; vel dependenter à subiecto, ac proinde per educationem. At gratia non producit per creationem, vt ostensum est; ergo per veram educationem produci debet.

Dices 1. gratia non continetur in potentia animæ, cum hæc sit naturalis, illa supernaturalis; ergo ex illa educi non potest. Respondeo gratiam non contineri in potentia naturali animæ, sed in obedientiali, ac proinde posse saltem à Deo ex ea educi.

Dices 2. anima rationalis est imperfectior gratia, ergo hæc non potest ex illa educi. Non sequitur, forma enim substantialis educitur ex materia, etsi hæc illa sit ignobilior. Et ratio est, quia causali-

tas materiæ erga formam, non est vt eam perficiat, sed vt ab ea perficiatur.

Tertia pars suadetur, nam cum gratia habitualis hominem ad esse diuinum eleuet, congruum est vt in ipsa animæ essentia constituatur, quemadmodum habitus operatiui recipiuntur in ipsis potentiis animæ operatiuis, vt sic debita proportio inter esse naturale, & supernaturale seruetur. Confirmatur, nam gratia est naturâ prior habitibus operatiuis, cum hi ab illa pendeant tanquam proprietates quædam moraliter ei debitæ; ergo æquum est vt illi comperat subiectam, quod sit natura prius subiecto habituum.

Dices, dispositio est in eodem subiecto, in quo est forma ad quam disponit; sed gratia est dispositio ad gloriam, & gloria est in potentiis animæ, ergo etiam gratia in illis existit. Respondeo maiorem esse veram de dispositione naturali & physica, non autem de morali, seu quæ solum ex ordinatione diuina ad formam aliquam disponit, qualis est gratia habitualis respectu gloriæ.

CONCLUSIO III. Gratia habitualis non requirit dispositiones physicas, sed morales, easque multiplices.)
Prima pars probatur, nam gratia primum

locum obtinet inter habitus & qualitates supernaturales, quatenus per se loquendo omnes consequuntur gratiam, tanquam proprietates illius, ergo nulla qualitas potest assignari, quæ sit dispositio physica ad gratiam; ea enim ut sic necessario gratiam insubjecto præcederet. Deinde illa dispositio deberet esse qualitas supernaturalis, ad illam autem requireretur aliqua præuia dispositio physica, ne daretur progressus in infinitum; quare neque ad gratiam habitualementalis aliqua dispositio admittenda est.

Secunda pars ostenditur, nam Scriptura sæpe hortatur peccatores ad conversionem, aliosque actus sub quorum conditione promittit illis peccatorum suorum remissionem, quod signum est eiusmodi actus esse in illis dispositiones ad gratiam. Fauet ratio, æquum enim est ut qui liberè à Deo recessit peccando, liberè ad eum reuertatur, ut peccati remissionem obtineat.

Porro illi actus non tantum sunt morales quoad entitatem, quatenus scilicet sunt liberi, sed etiam quantum ad causalitatem, seu quatenus disponunt ad gratiam: cum non semper concurrant ad iustificationem, ut patet in paruulis rationis usu carentibus; & quando concurrunt,

ut in adultis, ij sunt actus fidei, spei, & charitatis qui ex se nullam habent connexionem physicam cum gratia.

Tertia pars suadetur, nam in primis fides est necessaria ad salutem, cum sine illo impossibile sit placere Deo, ut testatur Paul. Hebræ. 11. Nomine autem fidei nō intelligitur fides illa Calvinistica, qua quis certō credit peccata omnia sibi esse remissa, ob Christi merita, cum enim talis remissio nulli à Deo reuelata sit, non potest esse obiectum fidei Christianæ, & ad salutem necessariæ. Neque refert illud ex Symbolo Apost. Credo remissionem peccatorum, sensus enim est, in Ecclesia Catholica vigere potestatem remittendi peccata, quod aliud est.

Itaque fides necessaria ad iustificationem est illa, qua credimus mysteria quæ nobis fide diuina credenda proponuntur, ut colligitur ex Scriptura sacra, spectatim verò ex verbis illis Marci ult. Predicite Euangelium omni creaturæ, qui crediderit (Euangelium scilicet) & baptizatus fuerit saluus erit. Et ratio idem ostendit, quia fides ad iustificationem necessaria, non est alia quàm quæ ad salutem requiritur. Hæc autem est illa quæ mysteriis à Deo reuelatis assentimur.

vt liquet ex verbis illis Athanasij in Symbolo; Hæc est fides Catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit, saluus esse non poterit.

Præterea ad iustificationem ordinariè requiritur timor diuinæ iustitiæ, qui ex fide oritur; homo enim credens Deum, esse iustum in vindicandis peccatis, timet diuinum iudicium, & ad emendationem vitæ eo timore prouocatur. Huius autem timoris necessitas commendatur, tum in aliis Scripturæ locis, tum Eccli. i. his verbis, Qui sine timore est, non poterit iustificari.

Rursus ad iustificationem ordinariè necessaria est spes diuinæ misericordiæ, vt patet ex illo Rom. 8. Spe salui facti sumus, & rectè docet Ambrosius lib. i. de Pœnitentia cap. i. his verbis, Nemo potest bene agere pœnitentiam, nisi qui sperauerit indulgentiam. Et ratio est, quia qui considerat peccata sua, & credit digna esse supplicio, non moueretur ad iustificationem, nisi spem diuinæ misericordiæ conciperet. Potest tamen Deus extraordinariè mouere aliquem immediate post actum fidei ad actum perfectum amoris Dei, qui est vltima dispositio ad gratiam, absque actu formali timoris Dei, aut spei.

Denique dilectio Dei est dispositio ad iustitiam, ut intelligitur ex illo Lucae 7. Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum; & quia non censetur diligere Deum, nisi qui vult omnia illius mandata seruare, & peccata opposita fugere, hinc tandem propositum seruandi mandata & peccata fugiendi, ad iustificationem requiritur.

CONCLUSIO IV. Dispositio vltima ad gratiam sanctificantem non procedit effectiue ab ipsis habitibus gratiam comitantibus, sed ab auxilio quodam actuali diuinitus immisso.) Probat^r 1. nam id quod disponit subiectum ad formam aliquam recipiendam, ita ut hæc ex illo educatur, non potest effectiue ab illa forma pendere; siquidem talis dispositio debet prius naturam existere, quam existat forma illa ad quam subiectum præparat, sicque repugnat quod effectiue ab illa dependeat. Cum ergo dispositio vltima verè animam præparet, ut gratiam habitualem recipiat, non quomodocunque, sed ita ut gratia ex illa educatur, consequens est dispositionem illam non posse à gratia habituali, aut ab habitibus supernaturalibus cum ea infusus effectiue pendere.

Probat^r 2. Nam vltima dispositio ad gratiam habitualem effectiue procedit à gratia excitante & adiuuante, vt patet ex Concilio Trident. sess. 6. cap. 5. ergo non procedit ab ipsis habitibus gratiæ; sequela patet, quia per gratiam actuaalem liberum arbitrium sufficienter constituitur in actu primo ad operandum supernaturaliter, sine vllius habitus consortio, vt cap. 6. ostensum est.

Dices 1. Deus efficere solet id quod magis congruit naturis rerum, sed magis consentaneum est naturæ actus supernaturalis, vt producat^r per habitum supernaturalem; quàm secus, ergo ita fieri dicendum est. Respondeo minorem veram esse de actu qui fit, postquam habitus productus est; saltem autem de actu qui subiectum disponit, vt in eo producat^r habitus.

Dices 2. Vltima dispositio ad gratiam est de condigno meritoria primæ gloriæ, ergo procedit ab eadem gratia. Non sequitur, quia etsi actus ille non procedat effectiue à gratia habituali, ab ea tamen superueniente veluti formatur, & dignitatem quandam moralem accipit, ratione cuius fit dignus vita eterna, & ad eam acceptatur.

Dices 3. si contritio non procedit ef-

276. TRACTATUS DE
fectiue à gratia habituali sed illi in
priori naturæ supponitur, sequitur re-
missionem peccatorum fieri in anima
prius natura quàm illi gratia infunda-
tur; siquidem contritio ipsa habet vim
formaliter expellendi peccata, cum ani-
mam ab ipsis perfecte auertat. Negatur
id, sequi licet enim contritio sit perfecta
dispositio ad expulsionem peccatorum
non tamen vi sua expellit formaliter, ut
dicemus cap. sequenti.

Hic nota ad maiorem dictorum inintel-
ligentiam, eodem instanti temporis quo
ultima dispositio existit gratiam habitua-
lem infundi; hoc enim est proprium
ultimæ dispositionis, ut eam forma con-
sequatur, cum nulla ratio sit cur produ-
ctio formæ ulterius differri debeat; Et
aliquando Deus qui est fidelissimus in im-
plendis promissis, gratiam homini pro
miserit sub conditione talis dispositionis.
Unde et si actus ultimus disponens ad
gratiam sanctificationem, ut sic est illa prior
naturæ ordine quia est causa illius: si nar-
ma spectetur ut à gratia in posteriori
signo rationis infusa, formatur, & valorem
accipit, sub eo respectu est gratia poste-
rior naturæ ordine.

CONCLUSIO V. Non potest
homocerto scire, certitudine fidei, diuinæ

se iustum esse, potest tamen certitudinem quandam moralem habere de sua iustitia.) Prima pars est de fide, definita in Concilio Tridentino sess. 6. cap. 9. & cap. 14. contra Lutherum, & Calvinum. Probatum autem primo sex verbis illis Eccles. 9. Sunt iusti atque sapientes, & opera eorum in manu Dei, & tamen nescit homo, scilicet iustus, utrum odio, vel amore dignus sit, sed omnia in futurum seruantur, inest enim, quod omnia aequaeueniant iusto, & impio. Et ex 1. Cor. 4. ubi Paulus, Neque meipsum, (inquit) iudico, nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum, qui autem iudicat me, Dominus est. Ex quibus verbis constat, quamuis aliquis nullius peccati conscientiam habeat, non propterea eum iustum esse coram Dei iudicio, quia nimirum, ut ait Basilius Constitutione Monastica. ca. 2. cum multis in rebus offendamus Deum, maiorem tamen offensus partem ne intelligimus quidem. Ideo superioribus, ubi de iustitia agitur, probatur 2. nam illud tantum fide divina credimus, quod immediate, & in se a Deo reuelatum est, sed quod iste aut ille particularis homo sit iustus, nullibi in Scriptura, aut aliis sufficienter a Deo reuelatum est. Ergo, 186. Neque dicas

hanc specialem reuelationem contineri æquiualem in promissionibus generalibus; siquidem in his promissionibus continentur quædam conditiones ad iustificationem necessariæ, nimirum illæ de quibus antè dictum est: nemo autem certus esse potest fide diuina, se eiusmodi conditiones apposuisse.

Secunda pars ostenditur, quia etsi ordinariè homines iusti non habeant nisi probabilitatem aliquam coniecturalem, & cum actuali formidine coniunctam, de sua iustitia: non tamen repugnat, quin viri perfectiores moraliter sint certi de sua iustitia, ita ut de ea actu non formident, saltem ut plurimum, sed suauis quadam pace, & securitate conscientiæ persfruantur. Hoc enim vel ipsa experientia in plerisque viris sanctis ostendit, & ratio id ipsum suadet, quia cum satis constet non stare per Deum, quin homo iustus sit, ipsique gratus, si quis gratiæ auxiliis magno studio cooperatur, mandata omnia diuina sedulo, diuque obseruat, & peccata omnia etiam leuissima fugit, ille merito certus esse potest moraliter, seu citra ullam actualem formidinem, de sua iustitia.

Quamquam tamen illa certitudo tanta non est, de lege ordinaria; ut omnem for-

fidem etiam possibilem excludat; quia cum non sumatur ex reuelatione diuina, aut ex rei euidencia, non est talis simpliciter vt ei falsum subesse nequeat. Imò interdum contingit, vt viri sanctiores minùs sint certi de sua iustitia, magisque formident, vt patet in Hilarione, qui, referente Hieronymo, morti proximus in hæc verba prorupit. Egredere quid times? Egredere anima mea, quid dubitas? septuaginta propè annis Deo seruisti, & mortem times?

Dices 1. ex Paulo ad Rom. 8. Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filij Dei. Respondeo, Spiritum sanctum illud testari, quando vt oportet clamamus, Abba Pater: at non est certum ex fide, an apponamus conditionem his verbis subintellectam.

Dices 2. Plerique Patres non obscure indicant, homines posse esse certos de sua iustitia. Respondeo eos loqui de certitudine fidei, sed de coniecturali, aut morali quam nos admittimus.

Dices 3. Quando pœnitens absoluitur, certò debet credere, verba à Sacerdote prolata esse vera, adeoque remissa sibi esse peccata. Respondeo pœnitentem debere credere, se à Sacerdote fuisse absolutum, ex hypothesi quòd ille verè sit Sa-

cerdos, & habuerit intentionem eum ab-
soluendi, & ipse adhibuerit quæcunque
sunt necessaria ad debitam confessionem;
at ista omnia certò constare non possunt,
vt perspicuum est,

CAPVT XII.

*De effectu formali gratiæ, seu de
iustificatione.*

CONCLUSIO I.

Homo est formaliter iustus per
formam gratiæ ipsi intrinsicam,
per quam verè ipsius peccata tolluntur. Et
Primâ pars est definita in Concil. Trin-
dent. sess. 6. cap. 7. contra recentiores
hæreticos qui affirmant, hominem esse
iustum, non per iustitiam ipsi inhæren-
tem, sed iustitiam Christi ipsi à Deo mi-
sericorditer imputatam. Probatum autem
primò ex Paulo ad Rom. 5. vbi ait, quòd
sicut per inobedientiam vnius hominis
peccatores constituti sunt multi, ita per
vnius obedientiam iusti constituentur
multi: sed ita per primum hominem pec-
catores constituti sumus, vt vera iustitia

tia in nobis inhaereat; ergo per Christum ita iusti constituimur ut vera & intrinseca iustitia nobis infit. Idem ex aliis plerisque locis colligitur.

Probatur 2. ex Augustino qui in ea verba Psalmi 98. Iustitiam & iudicium in Iacob, &c. Verè, inquit, exaltate, bene exaltate, laudemus & exaltemus illum qui fecit ipsam iustitiam quam habemus, ipse in nobis fecit. Quis enim in nobis fecit iustitiam, nisi qui nos iustificavit? Nos ergo impij, ille iustificator, quando & ipsam iustitiam ipse in nobis fecit, qua illi placeamus. Similia habent alij Patres.

Probatur 3. Nam homo iustificatus verè iustus est, ut patet ex Scriptura, & Patribus; at non potest dici verè iustus, per iustitiam aliquam extrinsecam, sed tantum per internam ipsi animæ inhaerentem; sicut non potest quis verè dici albus, per albedinem existentem in alio, sed per eam dumtaxat quæ ipsi inest. Aut ergo dicendum est hominem, etiam postquam iustificatus est, non esse verè iustum, aut certe ita denominari per veram aliquam iustitiam intrinsecam.

Confirmatur, nam ex sententiâ hæreticorum, in iustificatione hominum peccata verè non solvantur, sed tantum te-

guntur per iustitiam Christi ipsis impu-
tata, ne in iudicio Dei appareant: Vnde
fit vt homo verè sit peccator, immun-
dus & iniustus; fieri autem nequit, vt qui
talis est, per iustitiam alterius ipsi impu-
tata iustus appelleretur; denominatio
enim potiùs est sumenda ab iniustitia
quæ ipsi intrinseca est, quàm à iustitia
illi extrinseca.

Dices 1. ex Paulo 1. Cor. 1. Christum
factum esse nobis sapientiam à Deo, &
iustificationem, & sanctificationem, &
redemptionem. Respondeo Apostolum
nihil aliud velle, quàm Christum factum
esse nobis iustificatorem, redemptorem,
&c. seu causam & authorem veræ iusti-
tiæ, & redemptionis.

Dices 2. eos Christo iniuriam infer-
re, qui aliam sibi præter Christi iustitiam
arrogant. Respondeo hoc verum esse, si
quis sibi tribuat iustitiam aliquam, quæ
à Christi iustitia non fluxerit; falsum
autem si totam suam iustitiam & sancti-
tatem, in iustitiam & merita Christi re-
ferat.

Secunda pars sequitur ex dictis, quia
cùm homo post iustificationem verè iu-
stus sit per iustitiam internam non possit
autem eo modo esse iustus, nisi peccata
illius verè deleta sint, consequens est in

iustificatione peccata verè tolli, ita vt amplius non remaneant quoad aliquam rationem culpæ. Vnde Scriptura ait peccata deleri, proiici, abluui, tolli, dissolui, exhauriri, &c. quibus loquendi modis apertè indicat, ea post iustificationem non remanere.

Et sanè si peccata non tollerentur, sed semper remanerent, non esset in Ecclesia donum remissionis peccatorum, contra illud ex Symb. Apost. Credo remissionem peccatorum, & illud Ioan. 18. Quorum remisistis peccata, remittuntur eis. Quare Concil. Trident. sess. 5. in decreto de peccato originali parag. vlt. damnat eos qui dicunt, per gratiam quæ in Baptismo confertur non tolli totum id quod in peccato originali veram, & propriam rationem habet peccati, sed illud tantum radi, aut non imputari. Idem autem dicendum est ob paritatem rationis de peccatis mortalibus, vt etiam intelligi potest ex iis quæ de iustificatione habentur sess. 6. cap. 4. & 7.

Dices Prophetam Psalm. 31. eos pronuntiare beatos, quorum tecta sunt peccata. Respondeo eum apertè loqui, vt patet ex verbis antecedentibus, de peccatis remissis, quæ proinde dicuntur tecta, eodem sensu quo aliàs dicitur Deus ini-

quitatum prateritarum non recordari, aut post tergum proicere omnia peccata; quia scilicet cum planè remissa sint, Deus ea amplius non videt ad vindictam de iis sumendam.

CONCLUSIO II. Renouatio interna quæ fit per gratiam, est mutatio aliquo modo distincta à remissione peccatorum, & quodammodo connaturaliter cum ea coniuncta.) Prima pars probatur, quia potest interdum reperiri renouatio interna per gratiam, sine remissione peccatorum, vt patet in modo quo Angeli, & primi parentes initio iustificati fuerunt; ergo inter illas mutationes est aliqua distinctio. Confirmatur, nam ubi sunt termini distincti, ibi sunt mutationes distinctæ; at infusio gratiæ est mutatio à priuatione gratiæ, ad esse gratiæ; remissio verò peccati, mutatio ab esse peccati, ad non esse illius.
Dices, quilibet effectus formalis exigit suam causam formalem, ergo si sibi sunt duæ mutationes, non erit vna tantum causa formalis iustificationis contra Tridentinum, sess. 6, cap. 7. Respondeo antecedens falsum esse de duobus effectibus formalibus subordinatis, quorum vnus est positivus, alter priuatiuus; idem enim calor qui expellit frigus, fa-

DE GRATIA. CAP. XII. 23

Est formaliter subiectum calidum, & simul non frigidum.

Secunda pars ostenditur, quia gratia etsi non præcisè ut est talis entitas physica, tamen spectata iuxta varios effectus morales, quos ex statuto Dei, congruenter ad suam naturam adiunctos habet, dicit quandam naturalem repugnantiam cum peccato mortali; quatenus gratia constituit hominem filium Dei adoptiuum, heredem regni cœlestis, amicum Dei, iustum, sanctum, &c. peccatum verò è contra illum constituit filium diaboli, reum æternæ pœnæ, & consequenter iure regni cœlestis orbatum; item Dei inimicum, iniustum, immundum &c. Hinc autem sequitur infusionem gratiæ esse mutationem quodammodo connaturaliter coniunctam, cum remissione peccatorum.

Quo loco Aduerte 1. inter infusionem gratiæ, & remissionem peccati non intercedere tempus, sed utramque mutationem simul peragi, ita ut eodem momento quo homo gratiam recipit, illius peccata quoad culpam deleantur. Hoc satis colligitur ex iam dictis, ac præterea ostenditur, quia aliàs sequeretur hominem simul esse in statu gratiæ, & peccati, quod repugnat saltem de lege ordinaria.

Aduerte 2. Infusionem gratiæ esse priorem natura expulsionem peccati, in genere causæ formalis eò quòd gratia peccatum expellit, expulsionem verò peccati dici posse priorem infusione gratiæ, in genere causæ materialis & dispositiuæ, quia cùm peccatum impediatur receptionem gratiæ, illius expulsio subiectum quodammodo disponit ad gratiam recipiendam.

CONCLUSIO III. Nullus actus quantumuis perfectus est causa formalis iustificationis.) Probatum 1. quia actus contritionis, amoris Dei, aliique iustificationem antecedentes sunt quædam dispositiones ad eam necessariæ, vt dictum est cap. 9. ergo nullus ex iis actibus est causa formalis iustificationis: sequela patet, quia sicut dispositio non disponit ad seipsam, sed ad formam distinctam; ita non disponit ad effectum suum formalem, sed ad effectum alterius.

Probatum 2. nam iustificatio est beneficium distinctum ab actu contritionis, & consequenter à quouis alio actu: ergo non est effectus formalis illius. Antecedens colligitur tum ex verbis illis Petri Actor. 3. Pœnitimini, & conuertimini vt deleantur peccata vestra, tum ex illis Prophetæ Psal. 32. Dixi, confitebor ad-

uersum me iniustitiam meam Domino,
& tu remisisti impietatem peccati mei;
sequela ostenditur, quia qui dat causam
formalem, necessario confert effectum
formalem cum vnum non possit esse sine
alio.

Probatur 3. nam in iustificatione
gratia habitualis infunditur, eaque habet
sufficientem vim formaliter expellendi
peccata, ergo frustra dicis actum aliquem
esse causam formalem iustificationis, &
remissionis peccatorum. Confirmatur,
nam ex Trident. sess. 6. cap. 7. remissio
peccatorum fit in homine, per volunta-
riam susceptionem gratiæ, & donorum;
Deus solus est causa efficiens iustificatio-
nis, vnica dumtaxat est causa illius for-
malis, ac tandem Baptismo renati debent
acceptam iustitiam conseruare candidã,
& immaculatam vt eam perferant ante
tribunal Christi. Quæ & similia stare
non possent, si contritio alijsve actus
esset causa formalis iustificationis.

Dices 1. ex Scriptura, & Patribus cõ-
stat charitatem actualem esse perfectam
iustitiam & sanctitatem, contritionem
animam sanare, Deoque reconciliare, &c.
Respondeo 1. Patres vt plurimum loquũ
de charitate habituali. 2. etsi de actuali
agant, non debere ita intelligi vt velint,

charitatem esse formam iustificantem, sed tantum causam materiale, seu dispositiuam, quatenus perfectè disponit ad gratiam, qua peccata remittuntur. Et idem dic de contritione actuali.

Dices 2. ex Trident. sess. 6. cap. 14. pœnam aeternam vel Sacramento, vel Sacramenti voto remitti vna cum culpa: hoc autem votum includitur in contritione, vt tradit idem Concilium sess. 14. cap. 4. ergo contritio habet vim formaliter remittendi peccata. Verùm nulla est consequentia, aliàs æquè concluderes, ipsum Sacramentum formaliter iustificare & peccata remittere, quod tamen aperte falsum est. Itaque peccata remittuntur per Sacramentum, & per votum illius; per Sacramentum, & per causam efficientem; morale per votum verò in cōtritione inclusum, vt per optimā dispositionem, qua posita infallibiliter peccata remittuntur.

Dices 3. visio beatifica habet vim formaliter expellendi peccata, quia cum summa foelicitate non potest esse miseria aliqua, maxime miseria peccati; ergo idem dicendum de actu charitatis, quia est perfecta auersio à peccato, & conuersio ad Deum. Respondeo antecedens negari posse, & ad illius probationem dicendum, aliquam miseriam consistere posse

posse cum beatitudine, quæ non absolutè, sed tantum essentialiter completa est, vt si monoculus, aut claudus videret Deum.

Dices 4. qui amat Deum super omnia, ad eum perfectissimè conuertitur, eique formaliter adhæret; ergo per illū amorē formaliter tollitur peccatū, quod formaliter est auersio à Deo. Nō sequitur, quia illa conuersio non est satisfactoria de condigno, pro iniuria diuina, propter improprietatem quæ est inter personam satisfaciendam, & læsam, vt lib. 2. dictum.

CONCLUSIO IV. Peccatum mortale de potentia absoluta remitti potest, sine vlla physica mutatione peccatoris.) Probatum, quia si necessaria esset mutatio physica, ea deberet fieri per actum aut per habitum; at neutrum dici potest, non primum, quia actus non prærequiritur ad expulsionem peccati, nisi vt quædam dispositio illius; at potest Deus absolute conferre formam aliquam, sine præuia dispositione ad illam, præsertim si talis dispositio non sit nisi moralis, vt hîc contingit.

Non etiam secundum, quia etsi gratia habitualis naturaliter habeat quandam repugnantiam cum peccato mortali non tamen tale peccatum est formaliter priuatio gratiæ habitualis,
de Pecc. N

ut patet; tum quia homo constitutus in puris naturalibus peccare posset, neque tunc priuaretur gratia habituali; tunc quia potest Deus iustum priuare gratia habituali; cum tamen nequeat esse author peccati, ut esset, si peccatum in ea priuatione consisteret. Quare nulla est ratio cur non possit peccatum tolli, etsi gratia sanctificans non infundatur.

Probat 2. Nam peccatum essentialiter spectatum est macula quædam moralis, ex actu præcedenti in anima habitualiter remanens; ergo non requiritur absolute ad remissionem illius, nisi mutatio moralis. Vnde non requiritur mutatio vlla physica in peccatore, siue per actus ab eo elicitos, siue per habitus gratiæ infusos, sed sola condonatio Dei ad talem effectum erit sufficiens. Quemadmodum ad remissionem iniuriæ inter homines, satis est quòd læsus eam condonet, etsi qui læsit in se nullo modo physice mutetur.

Dices 1. peccatum remitti non potest, quandiu homo manet conuersus ad creaturam, & auersus à Deo. At semper auersus erit à Deo, nisi mutetur, hæcque mutatio saltem actum aliquem exigit. Respondeo sufficere mutationem mora-

lem, quæ per solam Dei condonationem fieri potest, ut iam homo non dicatur auersus à Deo.

Dices 2. si peccatum remitti potest sine actu, aut habitu, sequitur illud posse remitti per solam non imputationem, quæ est hæreticorum sententia damnata in Concil. Trident. sess. 6. cap. 7. & can. 11. Respondeo hæreticos loqui de facto, & de non imputatione peccati remanentis, & vere non remissi; nos autem agimus de possibili, & de vera remissione qua peccatum tollatur.

C O N C L U S I O V. De potentia absoluta gratia habitualis potest simul esse in eodem subiecto cum peccato mortali, siue actuali, siue habituali) Prior pars probatur, tum quia quando homo actu peccat, gratia non potest desinere in eo esse, nisi per subtractionem concursus diuini; at potest Deus absolute non denegare suum concursum gratiæ, tum quia peccatum actuale est aliquid positium, & non priuatio gratiæ, quare nulla ratio est cur diuinitus simul cum gratia conseruari non possit.

Posterior pars ex dictis colligitur, nam si dum homo actu peccat, potest Deus in eo conseruare gratiam, quare idem non poterit post transactum actuale pecca

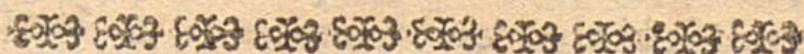
catum? Eò vel maximè quia peccatum habituale non tam est Deo iniuriosum, quàm actuale, eò quòd actuale est per se & directè voluntarium, habituale verò per denominationem ab actuali duntaxat.

Dices 1. in eo casu idem homo simul esset iustus & iniustus, Deo gratus & ingratus, quod planè implicat. Respondeo assumptum falsum esse, nam vt quis dicatur iustus, non sufficit qualiscunque iustitia, sed ea tantum quæ coniuncta est cum expulsionem omnis iniustitiæ: sicut etiam vt quis Deo gratus censeatur, necesse est vt nihil in se habeat, per quod Deo exosus sit. In dicta ergo hypothesis homo esset simpliciter iniustus, & Deo exosus; iustus verò, & Deo gratus secundum quid.

Dices 2. amicitia & inimicitia non possunt esse simul respectu eiusdem, atqui gratia est amicitia inter nos & Deum, peccatum verò inimicitia, ergo, &c. Respondeo minorem non esse veram in sensu formali, sed tantum quatenus gratia est signum amicitiae Dei erga nos, peccatum vero ex se prouocat inimicitiam Dei in nos; at non repugnat quòd iniurij simus erga aliquem, & quòd ille nos aliquo afficiat beneficio.

Dices 3. repugnat quòd aliquis simul sit beatus, & damnatus; ergo & quod simul sit in gratia, & in peccato constitutus. Respondeo non sequi, nam beatitudo dicit formaliter exclusionem omnis miseræ, & poenæ, illius præsertim quæ ad statum damnatorum pertinet; at non ita gratia habitualis dicit formaliter exclusionem peccati aut vice versa. Quare si aliquis haberet simul gratiam, & peccatum, ad prouidentiam diuinam spectaret impedire, ne in eo statu moreretur.

Dices 4. non potest esse causa formalis sine effectu formali, ergo si gratia potest esse cū peccato, sequitur eam nõ esse causam formalem remissionis peccatorum. Respondeo hinc tantum sequi, gratiam præcisè quoad suam entitatem spectatam, non esse causam formalem remissionis peccatorum. sed tantum spectatam vt habet quosdam effectus morales, cum peccato impossibiles.

CAPVT XIII.

*De merito & conditionibus ad meritum
necessarijs.*

CONCLUSIO I.

Datur verum aliquod hominis meritum apud Deum, consistens in aliquo actu libero, quique ex auxilio gratiæ procedat.) Prima pars probatur euidenter ex Script. quæ aliquando operibus humanis meritum tribuit, vt cum Eccli. 16. dicitur, Misericordia facit unicuique locum secundum meritum operum suorum. Aliàs docet iustorum operibus respondere mercedem apud Deū, vt patet ex verbis illis Matth. 5 Gaudete & exultate quoniam merces vestra copiosa est in cœlis; at merces respondet meritis. Hæc porrò intellige de operibus bonis & honestis, cū mala pœnam mereantur, non præmium.

Neque dicas cum hæreticis, hinc merita Christi obscurari; hoc enim falsum est quin potius sicut illustratur potentia Dei, ex eo quòd rebus creatis potesta-

tem agendi dederit; ita illustrantur merita Christi, quatenus ex iis virtus merendi præmia æterna in nos profluxit.

Secunda pars ostenditur, tum ex Eccli. 31 vbi dicitur bona iusti stabilita esse in Domino, quia potuit transgredi & non est transgressus, facere mala & non fecit; tum ex vulgari illo Hyeronimi testimonio lib. 2. contra Iovinianum, Liberi arbitrij nos condidit Deus nec ad vitia, nec ad virtutes necessitate trahimur; alio qui vbi necessitas, nec corona, nec damnatio est; tum quia qui meretur præmium, aliquid suum dat, at non nisi opus liberum est hominis, cum in alia dominium non habeat: tum denique quia sicut nemo puniri solet, pro malo quod vitare non potuit, ita nec præmiari pro bono quod ex necessitate patrauit.

Vbi nota 1. etsi non nisi actiones liberæ possint acceptari ad meritum vitæ æternæ, non liberæ tamen posse acceptari ad vitam æternam; vt patet in morte Innocentium, quam Deus acceptauit ad gloriam martyribus debitam.

Nota 2. non esse necessariam ad meritum, libertatem quoad specificationem inter bonum & malum, sed sufficere libertatem quoad exercitium actus, & quoad specificationem inter diuersa bo-

na, vt patet exemplo Christi qui liberè agebat, etsi peccare non posset.

Tertia pars ostenditur, tum ex verbis illis Christi Ioan. 15. Sine me nihil potestis facere, id est, vt explicant Patres, sine meo auxilio nihil potestis operari, quod ad vitam æternam conducat. Tum quia Conciliorum, & Patrum communis vox est, omnia nostra merita esse Dei dona eiusque gratia præueniri; tum denique quia gratiam actualem generatim necessariam esse ad opera pietatis, ex supradictis de necessitate gratiæ perspicuū relinquitur.

Dices 1. qui dederit potum aquæ frigidæ, non perdet mercedem, Matth. 10. at hoc fieri potest sine auxilio gratiæ. Respondeo ibi agi de eo qui potum aquæ dederit discipulo, in quantum discipulo, adeoque ex affectu erga Christum, vt ex Marci 9. clariùs intelligi potest.

Dices 2. homo meretur seruando præcepta, at si non omnia, aliqua saltem præcepta seruari possunt sine auxilio gratiæ. Respondeo hominem mereri seruando præcepta, si adsint conditiones ad meritum necessariæ, quarum vna est vt opus fiat ex gratiæ auxilio. Aliàs similiter concludi, posset, ad meritum non requiri gratiam sanctificantem, cum sine illa

DE GRATIA. CAP. XIII. 297
quædam præcepta seruari possint.

CONCLUSIO II. Ad meritum non requiritur vt sit opus à charitate elicitedum vel imperatum.) Prior pars probatur 1. tum quia Scriptura generatim tribuit meritum bonis iustorum operibus; vt cum 1. Cor. 3. dicitur: Vnusquisque propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem. Et Hebr. 6. Non est iniustus Deus, vt obliuiscatur operis vestri. Immeritò autem hæc & similia quis restringet ad actus ex sola charitate procedentes.

Secundò quia Concil. Trident. sess. 6, cap. 16. statuit, nihil ipsis iustificatis amplius deesse, quominùs illis operibus quæ in Deo sunt facta diuinæ legis satisfacisse, & vitam æternam verè promeruisse censeatur. Dicit autem non potest, hæc verba intelligi de solis actibus charitatis; cum etiam actus aliarum virtutum ad satisfaciendum diuinæ legi sint necessarij.

Posterior pars ex priori colligitur, nam Scriptura, & Concilium agunt de bonis operibus iusti factis ex Christi auxilio, & per quæ præcepta diuina seruantur: ista autem non possunt verificari, de solis operibus à charitate elicitedis, vel imperatis; cum alia plerâque oriantur

ex gratiæ auxilio, & per præcepta diuina seruantur.

Dices 1. Scriptura indicat alia opera non mereri, nisi quatenus oriuntur ex charitate; vt cum promittit mercedem tribuenti discipulo potum aquæ, ex charitate Christi. Respondeo eleemosynam quæ fit ex charitate Christi, esse valde meritoriam; non tamen requiri vt sit meritoria, quod fiat ex tali charitate, sed satis esse quòd cum illa fiat.

Dices 2. vt opus sit meritorium, debet referri in Deum, vt in finem supernaturalem; at nequit habere eiusmodi relationem, nisi ex charitate fiat. Respondeo minorem falsam esse, nam quemadmodum res quæ à Deo procedunt vt auctore naturæ, ad eundem redeunt vt ad finem naturalem: ita cum in homine præter charitatem, sint varij actus supernaturales, qui consequenter à Deo vt auctore supernaturali procedunt, dicendum est eiusmodi actus ex se, & sine relatione alterius virtutis, ad Deum vt ad finem supernaturalem tendere.

CONCLUSIO III. Ad proprium meritum requiritur ex parte operantis, gratia sanctificans, & status viatoris.) Prima pars probatur, tum ex illo Pauli 1. Cor. 13. Charitatem autem si non ha-

DE GRATIA. CAP. XIII. 299
buero, nihil sum; & ad Galat. 5. In
Christo Iesu neque circumcisio aliquid
valet, neque præputium sed fides quæ
per charitatem operatur.

Tum ex Concilio Tridentino sess. 6.
cap. 16. vbi multipliciter indicatur, non
nisi opera iusti esse meritoria, vt cum in
ipso capitis titulo meritum vocatur fru-
ctus iustificationis, & postea in discursu
cum dicitur, vitam æternam esse merce-
dem, bonis operibus filiorum Dei red-
dendam. Quibus consentanea passim
tradunt Patres, quorum verba præte-
reo.

Tū quia valor operis non tantum sumi-
tur à conditione, & natura ipsius operis,
sed etiam à circumstantia personæ ope-
rantis, vt patet experientia, & in Chri-
sti operibus libro 2. obseruauimus. Qua-
re vt homo gloriam æternam condigne
mereatur, non sufficit quòd opus habeat
quandam proportionem cum tali præ-
mio, sed etiam requiritur vt ipse ad sta-
tum supernaturalem euehatur, quod fit
per gratiam sanctificantem. Accedit
quòd cum homo in hoc statu carens gra-
tia versetur in peccato, at proinde sit
exclusus Deo fieri nequit vt gloriam æter-
nam apud illum de condigno mereatur.
Maximè quia eo ipso deberet mereri

remissionem peccati, ipsamque gratiam sanctificantem, quod tamen esse impossibile constat ex Conc. Trident. sess. 6. cap. 8.

Secunda pars colligitur ex variis Scripturæ testimoniis, addita Patrum, & Theologorum expositione: ut cum dicitur Eccles. 11. Si ceciderit lignum ad austrum, aut ad aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit. 2. ad Timoth. 5. Omnes nos oportet manifestari ante tribunal Christi, ut referat vnusquisque prout gessit in corpore suo, siue bonum, siue malum. Et ad Gal. 6. Cum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, &c.

Ratio autem sumi debet ex ordinatione Dei, qui non aliis quàm viatoribus promisit præmium; cum enim muta opera non viatorum possint esse bona, libera, & supernaturalia, nulla est ratio cur ea non sint meritoria, nisi quia Deus nullum præmium promisit eiusmodi operibus.

Nota ut quis mereatur, non sufficere quòd sit viator, seu quod adhuc ad terminum viæ non peruenerit, sed præterea requiri, ut hinc uiuat conditione mortali. Quod addo, ex communiori sententia, propter Enoch, & Eliam qui etsi

mortui non sint, sed translati, cum tamen non viuant conditione mortali, verisimile est eos extra statum merendi constitutos esse, ne alioqui dicere cogamur, eos tandem ad gloriam quandam immensam, meritis propè infinitis respondentem aliquando esse euehentos.

CONCLUSIO IV. Etsi opera hominis iusti habeant ex se quandam condignitatem cum præmio, non tamen propriè illud de condigno merentur, sine aliqua promissione, aut pacto Dei.) Prima pars probatur, quia opera meritoria iusti sunt supernaturalia, & procedunt à filio Dei adoptiuo; quare habent proportionem quandam cum præmio supernaturali gloriæ æternæ, quæ est hæreditas filiorum Dei.

Secunda pars ostenditur, tum quia qui meretur aliquid de condigno, acquirit verum ius ad habendum præmium, at non potest homo verum aliquod ius acquirere in gloriam æternam, sine promissione dei: sicut nequit operarius laborans in vinea patrisfamilias, habere ius ad obtinendam mercedem ex bonis illius, nisi promissio aliqua, aut pactum inter illos intercesserit: tum quia ne quidem ipsa Christi opera fuere meritoria citra promissionem Dei: aliàs cum ea ex se habe-

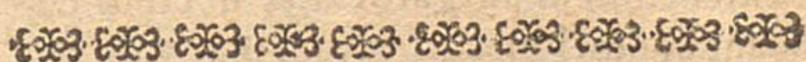
berent valorem, & dignitatem infinitam, Christus omnibus hominibus de facto obtinisset immensam gratiam & gloriam: tum denique, quia cum opera multa existentiam in purgatorio. & in cælo habeant conditiones ad verum meritum necessarias, dicendum est rationem cur non mereantur de facto, non aliam esse quàm, quia Deus non promisit præmium aliquod pro eiusmodi operibus.

Dices 1. Peccatum mortale pœnam æternam meretur, etsi pactum non accedat: ergo & bonum opus meretur gloriam, etsi non adsit promissio. Respondeo non sequi, & ratio discriminis est, quia in posteriori casu homo acquirit ius ad bona diuina, non in priori.

Dices 2. si ad meritum necessaria est promissio, non potuerunt antiqui Patres accipere gratiam ex Christi meritis, cum nondum esset Christus cui fieret promissio. Respondeo non sequi, nam sicut meritum Christi mouere potuit, etsi nondum existeret nisi in præuisione Dei; ita etsi nondum essent conditiones ad illud necessariae.

Dices, 3. Promissio Dei est extrinseca operi, quare non facit ut sit meritorium, sicut neque ut sit bonum. Respondeo promissionem non tribuere operi di-

DE GRATIA. CAP. XIV. 303
gnitatem, ipsam tamen rationem meriti
in eo complere, quatenus facit ut ope-
rans habeat ius in præmium, quod aliàs
non haberet.

CAPVT XIV.

De præmiis qua cadunt sub meritum.

CONCLUSIO I.

Non potest peccator mereri de cen-
digno gratiam sanctificantem, po-
test tamen eam mereri de congruo.) Pri-
ma pars probatur, tum ex verbis illis
Concilij Trident. sess. 6. cap. 8. Gratis
iustificari à Deo dicimur, quia nihil eo-
rum quæ iustificationem præcedunt, siue
fides, siue opera, ipsam iustificationis
gratiam promeretur.

Tum quia si peccator de condigno
meretur gratiam, hoc fit per dispositio-
nes ad illam; at eiusmodi dispositiones
ad id non sufficiunt, cum illæ, vel sint
remotæ, vel proximæ; & priores, tem-
pore præcedant gratiam, ac proinde sint
opera hominis Deo exosi, qui nihil apud
eum condignè mereri potest ex supradi-

ctis : posteriores verò etsi non tempore, saltem natura antecedant gratiam, sicque sint actus peccatoris, & inimici Dei meriti incapaces.

Dices, cum in eodem instanti reali vltima dispositio informetur à gratia, ea poterit vt sic mereri aliquid de condigno. Verùm quicquid de hoc sit, non sequitur actum illum mereri de facto eam gratiam qua formatur; cum de lege ordinaria principium meriti non cadat sub meritum. Vnde etiam collige peccatorem non mereri de condigno remissionem peccatorum, cum hæc non fiat nisi per gratiam sanctificantem.

Secunda pars ostenditur, nam cum per actum contritionis, vel amoris Dei super omnia peccator se optimo modo disponat ad consequendam gratiam, & ad emergendum è statu peccati, hoc sufficit vt Deus etsi non ex aliqua obligatione, tamen ex congruitate & decentia teneatur illi gratiam infundere: sicut decens est vt homo valde diues pauperem iuuet, qui mediis licitis ad honestum statum è quo deiectus est, redire conatur. Et hoc confirmari potest ex patribus, qui passim peccatoribus pœnitentibus tribuunt aliquod meritum, respectu remissionis peccatorum; id enim intelligen-

DE GRATIA. CAP. XIV. 305
dum est de merito congruo, cum de
condigno strictè sumpto explicari non
possit.

Dices, gratia sanctificans gratis tribui-
tur ex antedictis; ergo non ex merito.
Respondeo non sequi agendo de merito
congruo, quia cum hoc non inducat o-
bligationem, cum liberali & gratuita
donatione consistere potest, ut ex allato
exemplo facilè intelligitur.

Neque dicas Deum teneri facere quid-
quid decens est, hoc enim falsum esse
vel ex eo constat, quia si Deus saluaret
omnes homines, aut crearet alios mun-
dos, hoc per se loquendo valde decens
esset: neutrum tamen facit, quia suppe-
tunt causæ nobis ignotæ, cur id non fa-
ciat.

CONCLUSIO II. Iustus potest
mereri de condigno augmentum gratiæ
sanctificantis, idque per actus etiam ha-
bitu gratiæ remissiores.) Prima pars pro-
batur, tum ex Concil. Trident. sess. 6.
can. 12. vbi anathema dicitur ei qui ne-
gauerit, iustificatum bonis operibus me-
reri augmentum gratiæ, &c. tum quia
opus hominis iusti potest habere omnes
conditiones ad meritum de condigno
necessarias, nempe libertatem, honesta-
tem, & alias de quibus supra.

Secunda pars ostenditur primò ex Trident. iam citato, quod agit generatim de bonis operibus iusti, quæ ab eo per Dei gratiam, & Christi meritum fiunt: ac opera charitatis habitu remissiora sunt bona. fiuntque per Dei gratiam, & Christi meritum.

Deinde meritum de condigno fundatur in dignitate specifica & substantiali operis; quæ petenda est ex ordine ad obiectum illius: ex intensione verò in se spectata, sumi potest tantum quidam accidentarius valor operis: quòd autem actus sit intensior, aut remissior habitu charitatis, hoc planè impertinens est ad dignitatem moralem ipsius actus: aliàs sequeretur actum ut quatuor, esse meritorium in habente gratiam ut tria, actum verò ut nouem, nihil mereri in habente gratiam ut decem, quòd certè ridiculum est.

Nota 1. Etsi habitus naturales, vel acquisiti non augeantur nisi per actus intensiores, supernaturales tamen augeri per actus remissiores: & ratio discriminis est, quia actus naturales concurrunt physicè ad productionem, & augmentum habituum naturalium: actus verò supernaturales non nisi moraliter; & meritorie ad productionem, & augmentum superna-

turalium, mouendo Deum ut eos in nobis producat, vel augeat.

Nota 2. augmentum gratiæ respondens actibus remissis, tribui homini statim in hac vita. Deus enim fidelis est in seruandis promissis, quare cum promiserit iusto augmentum gratiæ, ex hypothese quòd bene operetur, nulla ratio est cur tali conditione posita, præmium in aliud tempus differat, præsertim cum tunc iustus illius capax sit.

Ac multò minùs credibile est quod aliqui dicunt, iustum mereri quidem augmentum gratiæ, & gloriæ per actus habitu remissiores, nunquam tamen illud recipere, nisi per actum intensiorem ad hoc se disponat; sic enim ut alia præteream, sequeretur eum qui post totam vitam in flagitiis actam, ad Deum conuerteretur per vnicum actum charitatis ut 6. fore æquè essentialiter beatum, ac illum qui cum vnico charitatis actu intenso, ut 6. innumeros alios actus bonos cuiuscunque generis, sed remissiores edidisset.

CONCLUSIO III. Propriè loquendo non potest iustus mereri de condigno, aut etiam de congruo perseuerantiam.) Prior pars probatur nam hïc per perseuerantiam intelligimus auxilia

omnia præuenientia, & comitantia per
 quæ iustus perseuerat in gratia diuina,
 vsque ad finem vitæ, quæque à puncto
 iustificationis illi tribuuntur. At quòd
 nequeat iustus omnia illa auxilia condi-
 gnè mereri patet, tum quia vt mereatur
 debet habere auxilium efficax præuium
 ad opus meritorium, quodque sit causa
 illius; quare tale auxilium de lege saltem
 ordinaria mereri non potest; tum quia
 etsi præuentus sit tali auxilio: non potest
 de condigno mereri reliqua, quia aliàs
 ià certus esset de sua perseuerantia neque
 ab ea vnquã excidere posset, quãtuncun-
 que illius vita protraheretur; quod tamen
 admitti non potest.

Posterior pars ostenditur, nam etiam
 ad meritum de congruo prærequiritur
 auxilium efficax, quòd proinde sub illud
 cadere non potest; quare cùm perseue-
 rantia vt à nobis iam accipitur, com-
 plectatur omnia auxilia quæ tribuuntur
 iusto ab instanti iustificationis; repugnat
 quòd iustus per opera quæ post adeptam
 iustitiam elicit, eam vel de congruo me-
 reatur.

Dices Augustinum oppositum docere
 lib. de Dono perseuerantiæ cap. 6. cùm
 ait, hoc ergo Dei donum (scilicet per-
 seuerantiam) suppliciter mereri potest.

Respondeo Augustinum non loqui de perseverantia in dicto rigore, sed tantum velle hominem iustum præuentum iam auxiliis gratiæ, posse de cætero mereri ex congruitate, alia auxilia ad perseverandum necessaria.

Quod adhuc non ita intelligi debet, ut iustus per vnum aut alterum actum bonum mereatur de congruo omnia auxilia, quæ ad perseverandum toto, eoque diuturno vitæ tempore sunt necessaria; sed ita ut per aliquem actum bonum possit impetrare auxilium ad alium actum, & per hunc ad tertium, sicque deinceps vsque ad finem vitæ. Iste enim modus obtinendi perseverantiam successivè, & veluti per partes, ut & magis ordinarius est, ita minùs patet iis incommodis quæ contra alium virgeri possunt.

CONCLUSIO IV. Etsi iustus non possit de condigno mereri reparationem post lapsum, ex probabili tamen sententia potest eam interdum mereri ex congruo.) Prior pars probatur, tum quia ex dictis, non potest iustus condignè mereri ne cadat; ergo multò minùs ut resurgat post lapsum: tum quia non potest iustus mereri reparationem post lapsum, nisi per opera bona quæ exercet, quandiu iustus est: illa autem opera om-

nia superueniente peccato lethali mortificantur, vt loquuntur Theologi, ita vt quandiu status ille durat, non habeat proximè ius iustitiæ erga Deum. Quare sicut iustus non potest mereri de condigno vt Deus illi conferat gloriam, etsi postea in peccatum labatur: ita neque quòd tunc eum in suam amicitiam recipiat.

Posterior pars ostenditur, quia interdum accidit vt iustus, post longam in exercitio bonorum perseuerantiam, graui aliqua tentatione deuictus cadat in peccatum mortale: tunc autem est valde credibile, Deum ob tot præcedentia hominis merita moueri, ad conferendam illi gratiam efficacem, per quam à peccato resurgat. Confirmatur, nam vt plurimum eiusmodi homines à peccato suo resurgunt, adeoque recipiunt auxilium efficax ad conuersionem, citiùs quàm alij, cuius discriminis ratio ex eorum meritis antecedentibus non incongruè sumi potest.

Nota hanc doctrinam non debere extendi, ad omnes qui à peccato resurgunt; cum plerique post adeptam gratiam facile in peccata ruant, & bona opera quæ ante lapsum exerceant, non tanti momenti sicut vt Deum, vel ex congruo mo-

DE GRATIA, CAP. XIV. 31r
ueant ad conferenda illis auxilia gratiæ,
per quæ à peccato resurgant.

Verum quòd nullus possit sibi etiam
de congruò, mereri reparationem post
lapsum, ea ratione à fortiori probatur;
quia nequidem iustus potest alteri in
peccato existenti mereri primam gra-
tiam, propter impedimentum peccati.
Respondeo, hanc suppositionem negari
posse; cum omnes communiter sentiant,
viros sanctos pro peccatoribus orantes,
iis obtinere gratiam per quam conuer-
tantur, dictumque illud Augustini in
omnium ore versetur, nisi orasset Ste-
phanus, Ecclesia Paulum non habe-
ret.

CONCLUSIO V. Probabile
est posse hominem mereri de condigno
primam gloriam, per actum illum quo
extra Sacramentum vltimatè ad gratiam
habitualemente disponitur.) Probatur i. quia
etsi eiusmodi actus spectatus vt naturæ
antecedit gratiam habitualemente, non pos-
sit esse de condigno meritorius, quia sic
est opus peccatoris; vt tamen in sequenti
signo naturæ coniunctus est cum gratia
sanctificante, & ab ea formatus, nil vetat
quin de condigno mereatur primam
gloriam: cum sit actus liber, honestus, sa-

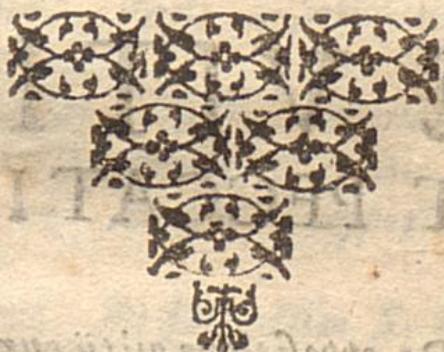
pernaturalis, & hominis iam Deo grati, &c.

Probatur 2. quia aliàs sequeretur; nullum beatum totam gloriam ex meritis consequi: quod sane quicquid dicant aliqui, non valdè cohæret cum Concilio Tridentino sess. 6. can. 32. statuente, iustificatum bonis operibus mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & augmentum gloriæ; vbi per vitam æternam, quam distinguit ab augmento gloriæ, non nisi ipsam primam gloriam essentialem intelligere potest. Sequela ostenditur, quia omnium consensu homo non meretur primam gloriam, per actus antecedentes, aut subsequentes iustificationem.

Dices 1. homo non meretur primam gratiam habitualem, ergo nec primam gloriam illi respondentem. Non sequitur, quia non repugnat quod gloria debeat homini, & titulo hæreditatis propter gratiam, & titulo meriti propter opus bonum.

Dices 2. quando iustus accipit ex merito augmentum gratiæ, non propterea opus illius fit magis meritorium: ergo similiter actus contritionis per gratiam aduenientem non augetur in ratione meriti. Verùm non est par ratio, quia
in

DE GRATIA. CAP. XIV. §13
priori casu actus iusti supponit gratiam
sanctificantem, à qua suam dignitatem
accepit, in posteriori verò gratia sancti-
ficans non præcessit: quare non mirum est,
quòd ea quæ aduenit opus ipsum digni-
ficet in ordine ad primam gloriam.
Hæc de Pœnitentiâ ad maiorem Iesu
Christi, Virginisque Deiparæ ac D.
Iosephi, & sanctorum omnium gloriam,

de Pecc.